

Załącznik do:

Uchwały Nr XXXVII/203/2006

Rady Gminy Nowa Karczma

z dnia 24 października 2006 r.

**STRATEGIA INTEGRACJI I ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY NOWA KARCZMA
NA LATA 2006-2013**

PAŹDZIERNIK 2006

SPIS TREŚCI

1. CZĘŚĆ WSTĘPNA	3
1.1. TŁO I PRZYCZYNY	4
1.2. WARTOŚCI, ZASADY, DEFINICJE	6
1.3. STRUKTURA DOKUMENTU	10
1.4. PRZESŁANKI WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH.....	12
2. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA	18
2.1. CHARAKTERYSTYKA GMINY	19
2.2. DEMOGRAFIA.....	20
2.3. MARGINALIZACJA I WYKLUCZENIE W PERSPEKTYWIE OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ	24
2.4. KWESTIA DZIECKA	34
2.5. KWESTIA OSÓB BEZROBOTNYCH.....	40
2.6. KWESTIA UZALEŻNIEŃ.....	45
2.7. KWESTIA PRZESTĘPCZOŚCI	47
2.8. KWESTIA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI	49
2.9. IDENTYFIKACJA NAJWAŻNIEJSZYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY	52
2.10. ANALIZA SWOT	59
2.11. ZASOBY UMOŻLIWIAJĄCE ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH.....	66
2.12. PODSUMOWANIE CZĘŚCI DIAGNOSTYCZNEJ	68
3. CZĘŚĆ PROGRAMOWA	71
3.1. MISJA	72
3.2. CELE STRATEGICZNE	73
3.3. MONITORING I WDRAŻANIE STRATEGII	83
4. UWAGI KOŃCOWE	89

1. CZĘŚĆ WSTĘPNA

Część wstępna zawiera elementarne informacje dotyczące zasad konstruowania dokumentu. Przedstawione w niej zostały aspekty prawne, będące podstawą działania samorządu lokalnego, zasady i wartości, na których opiera się lokalna polityka społeczna oraz najważniejsze informacje dotyczące metodyki pracy nad strategią. Jest tutaj także pokazany związek analizy z innymi dokumentami strategicznymi funkcjonującymi na różnych poziomach administrowania i zarządzania.

1.1. TŁO I PRZYCZYNY

Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych ma stanowić podstawę do realizacji względnie trwałych wzorów interwencji społecznych, podejmowanych w celu zmiany (poprawy) tych stanów rzeczy (zjawisk) występujących w obrębie danej społeczności, które oceniane są negatywnie. Dokument charakteryzuje w szczególności działania publicznych i prywatnych instytucji rozwiązujących kwestie społeczne, podejmowane dla poprawy warunków zaspokojenia potrzeb przez wybrane kategorie osób i rodzin.

Obowiązek opracowania Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z art. 17. ust. 1 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (Dz. U. z 2004 r. Nr 64, poz. 593 z późn. zm.). Różnorodność problemów społecznych występujących w gminie powoduje konieczność wzięcia pod uwagę także innych aktów prawnych, które mają istotny wpływ na konstrukcję dokumentu i rozwiązywanie zadań społecznych w przyszłości.

Są to m.in.:

- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2003 r. Nr 96, poz. 873 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2003 r. Nr 122, poz. 1143 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2004 r. Nr 99, poz. 1001),
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2002 r. Nr 147, poz. 1231 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 1997 r. Nr 123, poz. 776 z późn. zm.),
- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2003 r. Nr 228 poz. 2255 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2005 r. Nr 179, poz. 1485),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U z 2005 r. Nr 180 poz. 1493).

Oprócz wspomnianych aktów prawnych przy realizacji strategii może zachodzić potrzeba odwołania się również do ustaw i aktów wykonawczych z zakresu ochrony zdrowia, oświaty i edukacji publicznej, budownictwa socjalnego.

Europejska polityka społeczna została określona w głównej mierze podczas Szczytu Lizbońskiego w 2000 roku, na którym kraje członkowskie Unii Europejskiej uznały, że zwalczanie ubóstwa i wykluczenia społecznego będzie centralnym elementem w procesie modernizacji europejskiego modelu społecznego. W roku 2001 uzgodniony został przez Radę, Parlament i Komisję Europejską „Wspólnotowy program na rzecz walki z wykluczeniem społecznym na lata 2002-2006”. Jego celem jest wsparcie współpracy pomiędzy krajami Unii Europejskiej i zwiększenie skuteczności przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.

Polska zgłosiła gotowość przystąpienia do programu, w efekcie czego podjęła prace nad przygotowaniem Memorandum w sprawie Integracji Społecznej (Joint Inclusion Memorandum – JIM), Narodowej Strategii Integracji Społecznej oraz Krajowego Planu Działania na rzecz Integracji Społecznej. Powołany przez Prezesa Rady Ministrów w roku 2003 Zespół Zadaniowy do spraw Reintegracji Społecznej opracował dokument pt.: „Narodowa Strategia Integracji Społecznej dla Polski”. Autorzy tego dokumentu podjęli próbę dokonania całościowej analizy sytuacji społecznej w Polsce, wskazania priorytetowych problemów oraz dobrych praktyk na rzecz inkluzji osób i grup.

Opracowując lokalną strategię integracji i rozwiązywania problemów społecznych, uwzględniono dokumenty programowe, w których akcentuje się konieczność zapewnienia dialogu i partnerskiej współpracy instytucji rządowych, samorządowych, organizacji pozarządowych oraz biznesu. Uznaje się także za niezbędną partnerską współpracę z osobami podlegającymi wykluczeniu społecznemu.

Wspomniane dokumenty to przede wszystkim:

- Narodowy Plan Rozwoju na lata 2004-2006,
- Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 (Narodowa Strategia Spójności 2007-2013),
- Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego,
- Sektorowy Program Operacyjny Rozwoju Zasobów Ludzkich.

1.2. WARTOŚCI, ZASADY, DEFINICJE

Wartość to termin używany do określenia tego, co godne uznania i pożądanego, cenne i dobre. Człowiek budujący swój system wartości pewne z nich eliminuje (odrzuca jako złe, czyli traktuje je jako „antywartości”), inne pozostawia i hierarchizuje według przypisywanej im ważności.

Wartość jest cechą względną, a to oznacza, że nie zawsze, nie w każdym miejscu, nie przez wszystkich i nie w każdych okolicznościach przypisywana jest przedmiotom podlegającym ocenie. Przedmiotami wartościowania w polityce społecznej są najczęściej stosunki społeczne, stan zaspokojenia potrzeb, instytucje społeczne, stosunki między człowiekiem a przyrodą.

Polityka społeczna oparta na określonych zasadach, normach i wartościach może być postrzegana jako przewodnik działania państwa i władz samorządowych różnych szczebli w celu:

- kształtowania warunków życia ludności oraz stosunków międzyludzkich, a także ogólnych warunków rozwoju;
- harmonizowania i godzenia rozbieżnych interesów różnych grup społecznych oraz tworzenia warunków dla pokoju społecznego między kapitałem a pracą.

Z wartości wynikają zarówno cele polityki społecznej, jak i zasady. Źródła, z których czerpie wartości polityka społeczna, są bardzo różnorodne. Są to m.in. ideologie, doktryny społeczne i gospodarcze, społeczne oczekiwania wyrażane za pośrednictwem różnych kanałów społecznej komunikacji, normy zwyczajowe, poglądy osób znaczących w społeczeństwie. W polityce społecznej, odwołującej się do wartości cenionych przez społeczeństwo, ważny jest podział na wartości odczuwane i uznawane. Wartości odczuwane wiążą się głównie ze sferą emocjonalną, zaś uznawane opierają się na przekonaniach, że pewne cechy powinny być odczuwane jako wartość.

Zasady to ogólne doktryny i normy działania, którymi powinny kierować się podmioty polityki społecznej w realizacji podstawowego celu, jakim jest zaspokajanie potrzeb. Niektóre zasady polityki społecznej są tożsame z wartościami. Zasady, które są najczęściej artykułowane bądź realizowane w polityce społecznej, a które stają się dla twórców strategii podstawowymi fundamentami budowania społeczności lokalnej, wolnej od zagrożeń i problemów społecznych, to:

1. **Zasada samopomocy** – przejawia się w istnieniu i rozwoju pomocy wzajemnej ludzi zmagających się z podobnymi problemami życiowymi oraz pomocy silniejszych dla słabszych; zazwyczaj w ramach niewielkich nieformalnych grup.
2. **Zasada przezorności** – oznacza, że bezpieczeństwo socjalne jednostki nie może być tylko efektem świadczeń ze strony społeczeństwa, ale wynikać powinno także z odpowiedzialności człowieka za przyszłość własną i rodziny.
3. **Zasada solidarności społecznej** – najczęściej rozumiana jako przenoszenie konsekwencji, niekiedy utożsamiana z solidaryzmem społecznym, oznaczającym wyższość wspólnych interesów członków społeczeństwa nad interesami poszczególnych klas lub warstw.
4. **Zasada pomocniczości** – oznacza przyjęcie określonego porządku, w jakim różne instytucje społeczne dostarczają jednostce wsparcia, gdy samodzielnie nie jest w stanie zaspokoić swoich potrzeb; w pierwszej kolejności pomoc powinna pochodzić od rodziny, a następnie od społeczności lokalnej, a na końcu od państwa.
5. **Zasada partycypacji** – wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, która poszczególnym ludziom zapewnia możliwość pełnej realizacji swoich ról społecznych, natomiast poszczególnym grupom pozwala zająć równoprawne z innymi miejsce w społeczeństwie.
6. **Zasada samorządności** – stanowi realizację takich wartości, jak wolność i podmiotowość człowieka, a wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, która jednostkom i grupom gwarantuje prawo do aktywnego udziału w istniejących instytucjach społecznych oraz tworzenia nowych instytucji w celu skuteczniejszego zaspokajania potrzeb i realizacji interesów.
7. **Zasada dobra wspólnego** – przejawia się w takich działaniach władz publicznych, które uwzględniają korzyści i interesy wszystkich obywateli i polegają na poszukiwaniu kompromisów tam, gdzie interesy te są sprzeczne.
8. **Zasada wielosektorowości** – polega na równoczesnym funkcjonowaniu publicznych podmiotów polityki społecznej, organizacji pozarządowych i instytucji rynkowych, które dostarczają środków i usług służących zaspokajaniu potrzeb społeczeństwa.

Polityka społeczna, jako przewodnik czy też wskazówka działania oparta na zadeklarowanych wartościach i zasadach, określa i wyjaśnia misję, obejmuje możliwości i cele przedsięwzięć organizacyjnych, wymusza odpowiednie zachowania,

nakreślając przydział odpowiedzialności i towarzyszącą temu delegację kompetencji na wszystkie poziomy organizacyjne.

Z wymienionych powyżej zasad wynikają podstawowe cele, które powinny kształtować politykę społeczną w danym środowisku lokalnym. Są to przede wszystkim:

- dążenie do poprawy położenia materialnego i wyrównywanie szans życiowych grup społeczeństwa ekonomicznie i socjalnie najsłabszych;
- prowadzenie bieżących działań osłonowych;
- dostrzeganie z wyprzedzeniem zagrożeń społecznych;
- dorównywanie do standardów unijnych i międzynarodowych.

Polityka społeczna Unii Europejskiej opiera swoje założenia na działaniach związanych z polepszeniem warunków życia, pracy i kształcenia, zapewnieniem powszechności prawa do zatrudnienia i wykształcenia, a wreszcie stworzeniem systemu zabezpieczenia społecznego. Z uwagi na przystąpienie naszego kraju do tej struktury społeczno-gospodarczej jest rzeczą oczywistą i zrozumiałą, że właśnie te wartości i zasady stanowią fundament budowy dokumentu wskazującego lokalne problemy społeczne i metody ich rozwiązywania.

W polityce społecznej terminem „problemy społeczne” oznacza się wszelkiego rodzaju dolegliwości, zakłócenia, niedogodności występujące w życiu zbiorowym. Natomiast określeniem „kwestia społeczna” wyróżnia się wśród nich te, które:

- odznaczają się szczególną dolegliwością dla potencjału osobowego społeczeństwa;
- są następstwem niedostosowania sposobu, w jaki funkcjonuje społeczeństwo, do podstawowych potrzeb indywidualnych i zbiorowych;
- nie są możliwe do rozwiązania siłami pojedynczych grup ludzkich.

W węższym znaczeniu termin „kwestia społeczna” oznacza konkretny problem o szczególnie wysokim stopniu dotkliwości dla życia i współdziałania członków społeczności. W szerszym znaczeniu termin ten oznacza natomiast sprzeczność pomiędzy zasadami obowiązującymi w danym społeczeństwie, formacji ustrojowej czy nawet cywilizacji, a dążeniami jednostek i zbiorowości do godnego życia. Przyjmuje się, że źródła kwestii społecznych tkwią wewnątrz społeczeństwa, w mechanizmach życia zbiorowego i mogą być – jak każdy problem społeczny – ograniczane i rozwiązywane we wszystkich skalach współżycia: od rodziny poprzez środowiska lokalne i zawodowe po skalę ogólnopaństwową czy międzynarodową.

Mechanizmów powstawania problemów społecznych i kwestii społecznych upatrywać należy w funkcjonowaniu społeczeństwa. Są nimi przede wszystkim:

- dezorganizacja społeczeństwa;
- gwałtowna zmiana społeczna;
- opóźnienia kulturowe;
- przemiany gospodarcze wyprzedzające przemiany w sposobie myślenia i działania;
- złe funkcjonowanie instytucji politycznych czy administracyjnych;
- niekompetencja polityków czy urzędników państwowych;
- dysfunkcjonalność instytucji społecznych;
- dominacja grup społecznych, eksploatacja, wyzysk;
- nierówności społeczne, niesprawiedliwość społeczna;
- złe funkcjonowanie instytucji edukacyjnych;
- nieprzystosowanie do pełnienia określonych ról społecznych.

Funkcjonujące w środowisku lokalnym kwestie i problemy społeczne prowadzą do wykluczenia społecznego, czyli sytuacji uniemożliwiającej lub znacznie utrudniającej jednostce lub grupie zgodne z prawem pełnienie ról społecznych, korzystanie z dóbr publicznych i infrastruktury społecznej, gromadzenie zasobów i zdobywanie dochodów w godny sposób. Środkiem umożliwiającym przeciwdziałanie tej sytuacji jest integracja społeczna oparta na zasadach dialogu, wzajemności i równorzędności.

Podjęmowane w tym celu działania wspólnotowe służą budowie społeczeństwa opartego na demokratycznym współuczestnictwie, rządach prawa i poszanowaniu różnorodności kulturowej. W społeczeństwie tym obowiązują i są realizowane podstawowe prawa człowieka i obywatela oraz skutecznie wspomaga się jednostki i grupy w realizacji ich celów życiowych.

Przygotowując dokument programowy, wskazujący kierunki działań samorządu w kształtowaniu i realizacji lokalnej polityki społecznej, nie można nie wspomnieć o wartości podstawowej, która posłużyła autorom za fundament przy jego opracowywaniu. Wartością tą jest zasada wspierania rodziny jako najważniejszej komórki społecznej. Jest ona głównym przesłaniem niniejszego dokumentu, gdyż od wspierania siły rodziny należy rozpocząć każdy rodzaj oferowanej pomocy.

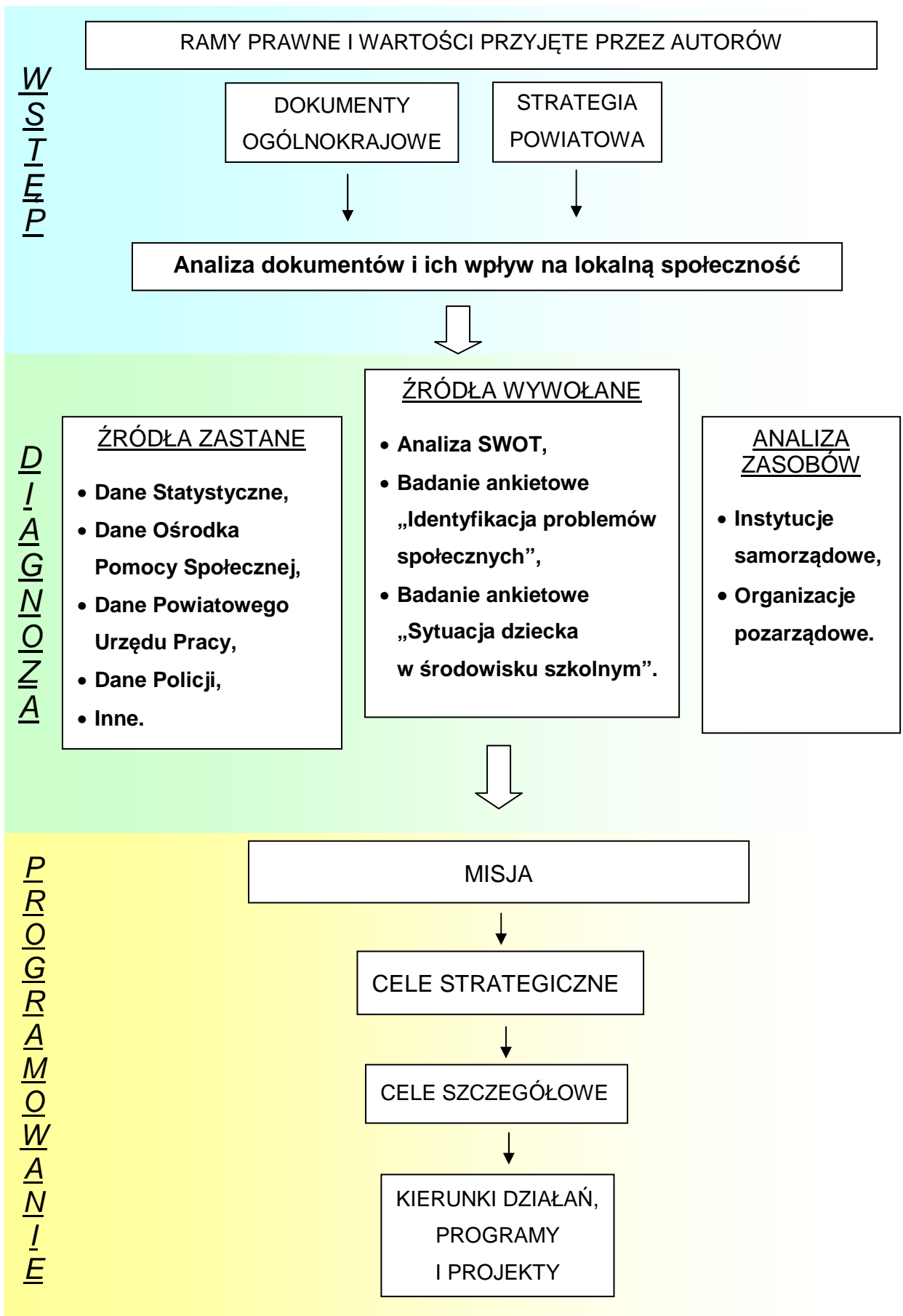
1.3. STRUKTURA DOKUMENTU

Strategie rozwiązywania problemów społecznych to względnie trwałe wzory interwencji społecznych podejmowanych w celu zmiany (poprawy) tych stanów rzeczy (zjawisk), występujących w obrębie danej społeczności, które oceniane są negatywnie. Mówiąc o gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, należy mieć na myśli w szczególności działania publicznych i prywatnych instytucji pomocy społecznej (i pokrewnych), prowadzone na terenie gminy, podejmowane dla poprawy warunków zaspokojenia potrzeb przez wybrane kategorie osób i rodzin, mieszkańców gminy.

W oparciu o uzyskane informacje i materiały został przygotowany dokument, który pozwoli na racjonalizację lokalnej polityki społecznej oraz wskaże obszary, które w najbliższym czasie powinny stać się przedmiotem szczególnej troski władz lokalnych. Metodyka opracowania dokumentu pozwoliła zaangażować środowisko lokalne w budowę strategii na najważniejszych etapach, od diagnozy do wdrożenia i realizacji.

Przedłożony materiał został opracowany w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Nowej Karczmie przy merytorycznym wsparciu Ośrodka Kształcenia Służb Publicznych i Socjalnych – Centrum AV w Częstochowie. Pomoc zewnętrzna polegała głównie na doradztwie i systematyzacji układu głównych elementów wypracowanego dokumentu. Perspektywa czasowa obowiązywania niniejszego dokumentu została skomunikowana z głównymi dokumentami strategicznymi wpływającymi na rozwiązywanie lokalnych problemów, tj. Narodowymi Strategicznymi Ramami Odniesienia (Narodowa Strategia Spójności) oraz Narodową Strategią Integracji Społecznej, wyznaczającymi działania i stwarzającymi możliwość ubiegania się o środki zewnętrzne do 2013 roku.

METODOLOGIA OPRAWOWANIA DOKUMENTU

1.4. PRZESŁANKI WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH

Konstruując strategię integracji i rozwiązywania problemów społecznych gminy, należy pamiętać, że nie jest to jedyny dokument w obszarze polityki społecznej, którego skutki będą dotyczyły jej mieszkańców. Krytyczna analiza dokumentów programowych powstających na poziomie kraju, województwa czy powiatu pozwala na skuteczniejsze programowanie działań na poziomie lokalnym w taki sposób, by nie powielać pewnych działań, ale wpisywać się własnymi propozycjami programowymi w już funkcjonującą rzeczywistość formalnoprawną.

1.4.1. NARODOWE STRATEGICZNE RAMY ODNIESIENIA 2007-2013 (NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI 2007-2013)

Zgodnie z rozporządzeniem Rady ustanawiającym przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności Rada Europejska na poziomie Wspólnoty przygotowała strategiczne wytyczne w sprawie spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej, określające indykatywne ramy interwencji funduszy, z uwzględnieniem innych polityk Wspólnoty. Projekt tego dokumentu Komisja Europejska opublikowała w dniu 5 lipca 2005 r. pod nazwą „Polityka spójności wspierająca wzrost gospodarczy i zatrudnienie: Strategiczne Wytyczne Wspólnoty 2007-2013” (SWW). Dla każdego z celów funduszy wytyczne te realizują priorytety Wspólnoty, w szczególności promowanie harmonijnego, zrównoważonego i trwałego rozwoju Wspólnoty. Wytyczne te są określone z uwzględnieniem zintegrowanych wytycznych w zakresie polityki gospodarczej oraz zatrudnienia – Zintegrowany Pakiet Wytycznych w sprawie wzrostu gospodarczego i zatrudnienia na lata 2005-2008 (ZPW).

Na podstawie zapisów Strategicznych Wytycznych Wspólnoty Polska opracowała „Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013” (NSRO), które integrują główne priorytety Wspólnoty z priorytetami polskimi, uwzględniając jednocześnie zapisy Krajowego Programu Reform, odpowiadającego na wyzwania zawarte w Strategii Lizbońskiej. Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia stanowią podstawę do programowania interwencji Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz Funduszu Spójności (FS).

„Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia na lata 2007-2013 wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie” określają działania o charakterze rozwojowym, jakie Rząd polski zamierza podjąć w latach 2007-2013 w zakresie promowania trwałego wzrostu gospodarczego, wzrostu konkurencyjności oraz wzrostu zatrudnienia. NSRO służą jednocześnie zapewnieniu skutecznej pomocy na rzecz regionów i grup społecznie zmarginalizowanych oraz pomocy w restrukturyzacji sektorów i regionów problemowych.

Zakładanym efektem strategii proponowanej w NSRO jest znaczące podniesienie jakości życia mieszkańców Polski i zbliżenie poziomu rozwoju do obecnie najbiedniejszych starych państw członkowskich, a w dłuższej perspektywie poziomu zbliżonego do średniej europejskiej.

W wyniku przeprowadzonej analizy, która wskazała różnice w poziomie rozwoju społeczno-ekonomicznym kraju oraz poszczególnych jego regionów, w stosunku do innych krajów UE, oraz w odpowiedzi na wyzwania Strategii Lizbońskiej i cele Zintegrowanego Pakietu Wytycznych, których instrumentem realizacji na gruncie krajowym jest Krajowy Program Reform, sformułowano cel strategiczny Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia na lata 2007-2013. Zakłada on tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki opartej na wiedzy i przedsiębiorczości zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

Cel strategiczny osiągnąć będzie poprzez realizację horyzontalnych celów szczegółowych, co oznacza, że wszystkie programy, działania i projekty podejmowane w ramach NSRO realizują je jednocześnie aczkolwiek w różnym zakresie. Celami horyzontalnymi NSRO są m.in.:

- Poprawa jakości funkcjonowania instytucji publicznych oraz rozbudowa mechanizmów partnerstwa.
- Poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej.
- Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski.
- Wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich.

1.4.2. NARODOWA STRATEGIA INTEGRACJI SPOŁECZNEJ

Cele polityki integracji społecznej w Polsce wynikają przede wszystkim z priorytetów określonych w przyjętej w czerwcu 2004 r. Narodowej Strategii Integracji Społecznej. Wynikają również z założeń w zakresie zwalczania ubóstwa i wykluczenia społecznego przyjętych w grudniu 2000 r. przez Radę Europejską w Nicei. Polska w pełni zaakceptowała ich zasadność, co zostało oficjalnie potwierdzone poprzez przyjęcie w grudniu 2003 r. Wspólnego Memorandum Polski i Unii Europejskiej o Integracji Społecznej (Joint Inclusion Memorandum).

Zarówno Krajowy Plan Działania na rzecz Integracji Społecznej, jak i Wspólne Memorandum są elementami realizacji Strategii Lizbońskiej, która została przyjęta przez piętnaście krajów członkowskich UE w marcu 2000 roku.

Polskie priorytety wpisują się także w podstawowe założenia Zrewidowanej Strategii Spójności Społecznej Rady Europy, której inauguracja odbyła się w lipcu 2004 r. w Warszawie. Jednym z tych założeń jest budowanie integracji i spójności społecznej w oparciu o prawa człowieka, a zwłaszcza te prawa, które zostały zawarte w Zrewidowanej Europejskiej Karcie Społecznej.

Priorytety Narodowej Strategii Integracji Społecznej stworzone zostały z perspektywą ich realizacji do 2010 roku. Krajowy Plan Działania uwzględnia te priorytety, których realizacja jest szczególnie pilna. Wynikają one także z przedstawionej analizy sytuacji ekonomiczno-społecznej ilustrującej podstawowe przyczyny ubóstwa i zagrożenia wykluczeniem społecznym.

Priorytety zawarte w NSIS w zakresie realizacji **prawa do edukacji** są następujące:

- wzrost uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym;
- poprawa jakości kształcenia na poziomie gimnazjalnym i średnim;
- upowszechnienie kształcenia na poziomie wyższym i jego lepsze dostosowanie do potrzeb rynku pracy;
- rekompensowanie deficytów rozwoju intelektualnego i sprawnościowego dzieci;
- upowszechnienie kształcenia ustawicznego.

W zakresie realizacji **prawa do zabezpieczenia socjalnego**:

- radykalne ograniczenie ubóstwa skrajnego, którego poziom jest obecnie nieakceptowany i wymaga podjęcia zdecydowanych działań;

- ograniczenie tendencji wzrostowych rozwarstwienia dochodowego, tak aby różnice te nie odbiegały od przeciętnego poziomu w krajach UE.

Bezrobocie jest jedną z form wykluczenia społecznego silnie powiązaną z innymi jego przejawami, np. ubóstwem, w warunkach niskiej skuteczności systemu zabezpieczenia socjalnego dla osób bezrobotnych i ich rodzin. Dlatego też w Narodowej Strategii Integracji Społecznej cztery z dwudziestu priorytetów odnoszą się do sfery działań dotyczących realizacji **prawa do pracy**:

- ograniczenie bezrobocia długookresowego;
- zmniejszenie bezrobocia młodzieży;
- zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród niepełnosprawnych;
- zwiększanie liczby uczestników aktywnej polityki rynku pracy.

W zakresie realizacji **prawa do ochrony zdrowia**:

- wydłużenie przeciętnego trwania życia w sprawności;
- upowszechnienie dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
- zwiększenie zakresu objęcia kobiet i dzieci programami zdrowia publicznego.

W zakresie realizacji **innych praw społecznych**:

- zwiększenie dostępu do lokali (mieszkań) dla grup najbardziej zagrożonych bezdomnością;
- zapewnienie lepszego dostępu do pracowników socjalnych;
- rozwinięcie pomocy środowiskowej i zwiększenie liczby osób objętych jej usługami;
- zwiększenie zaangażowania obywateli w działalność społeczną;
- realizacja Narodowej Strategii Integracji Społecznej przez samorządy terytorialne;
- zwiększenie dostępu do informacji obywatelskiej i poradnictwa.

1.4.3. KRAJOWY PLAN DZIAŁANIA NA RZECZ INTEGRACJI SPOŁECZNEJ

Krajowy Plan Działania na rzecz Integracji Społecznej to program poprawy dostępu do praw społecznych i zwiększania poziomu ich realizacji. Jest to również zasadniczy instrument osiągania integracji społecznej w europejskim modelu społecznym. Realizacja praw społecznych wymaga oczywiście poniesienia określonych kosztów, tak samo jak realizacja wszystkich innych kategorii praw człowieka zawartych

w prawie międzynarodowym i krajowym. Należy więc zapewnić w sposób trwały zasoby finansowe, kadrowe, lokalowe, rzeczowe i inne instytucjom odpowiedzialnym za realizację tych praw.

Prawa społeczne powinny mieć obecnie priorytet w wydatkach publicznych. Ich realizacja znacznie się pogorszyła w ostatnich latach, a więc zmniejsza się poziom integracji społecznej i zwiększa się skala i zasięg procesów wykluczenia społecznego. W Krajowym Planie Działań na rzecz Integracji Społecznej za najważniejsze uznano:

- działania edukacyjne, socjalne i zdrowotne zapobiegające wykluczeniu oraz wspierające grupy zagrożone;
- budowę systemu bezpieczeństwa socjalnego i przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu;
- realizację prawa do pracy dla każdego, w tym szczególnie dla grup defaworyzowanych na rynku pracy poprzez odpowiednią politykę makroekonomiczną i politykę zatrudnienia;
- rozwój systemu instytucjonalnego z jasnym podziałem odpowiedzialności instytucji rządowych i samorządowych, otwierającego przestrzeń dla aktywności obywatelskiej i upodmiotowienia osób korzystających z usług społecznych, świadczonych zarówno przez państwo, jak i przez organizacje pozarządowe.

Na poziomie operacyjnym ważne jest, że polska polityka integracji społecznej musi być realizowana **we współpracy z szeroko rozumianymi partnerami społecznymi**. Szczególnie chodzi tu o związki zawodowe i związki pracodawców, organizacje pozarządowe, samorządy lokalne oraz odpowiednie charytatywne instytucje kościołów i związków wyznaniowych. Niezależnie od osiągniętego poziomu zamożności oraz stanu koniunktury gospodarczej państwo nie jest w stanie zrealizować celów tej polityki bez partnerstwa z innymi instytucjami.

W tym kontekście ustalono następujące priorytety na najbliższe dwa lata:

- zaangażowanie obywateli w działalność społeczną, głównie poprzez zwiększenie ich uczestnictwa w działalności organizacji pozarządowych i innych formach pracy społecznej oraz samopomocy;
- wzrost liczby samorządów, które z pełną wrażliwością i zaangażowaniem podejmą się tworzenia lokalnych strategii przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu, a następnie zrealizują ich założenia.

1.4.4. STRATEGIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH POWIATU KOŚCIERSKIEGO NA LATA 2003-2015

Strategia Problemów Społecznych Powiatu Kościerskiego na lata 2003-2015 została opracowana na podstawie analizy danych o sytuacji społeczno-gospodarczej mieszkańców powiatu i informacji przekazanych przez współpracujące ze sobą podmioty rządowe, samorządowe i pozarządowe. Dzięki temu uzyskano obraz aktualnego stanu i na tej podstawie przedstawiono kierunki działań w celu rozwiązania istniejących problemów.

W toku prac nad Strategią Problemów Społecznych Powiatu Kościerskiego określono misję („Chcemy, aby każdy mieszkaniec powiatu kościerskiego będący w trudnej sytuacji życiowej wiedział, że ma możliwość uzyskania skutecznej, opartej na poszanowaniu jego godności, wszechstronnej pomocy w rozwiązywaniu swoich problemów”) i wytyczono następujące cele główne:

1. Stworzenie organizacyjnych podstaw nowoczesnego funkcjonowania pomocy społecznej w powiecie kościerskim.
2. Organizacja systemu pomocy osobom niepełnosprawnym.
3. Stworzenie systemu wsparcia społecznego osób bezrobotnych.
4. Stworzenie systemu pomocy osobom bezdomnym.
5. Stworzenie systemu pomocy osobom starszym wiekiem.
6. Stworzenie systemu instytucjonalnej pomocy dzieciom i młodzieży pozbawionym opieki własnych rodzin.
7. Stworzenie powiatowego programu działań profilaktycznych na rzecz rodzin zagrożonych patologią.
8. Stworzenie spójnego systemu udzielania pomocy osobom uzależnionym.
9. Stworzenie systemu udzielania pomocy osobom w sytuacjach kryzysowych.

Realizację wymienionych celów powierzono jednostkom rządowym i samorządowym przy wsparciu organizacji społecznych. Stopień osiągniętych efektów uzależniono od powszechnej akceptacji strategii przez samorządy gminne i sojuszników działań pomocowych.

2. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA

Część diagnostyczna zawiera diagnozę problemów społecznych gminy. Diagnoza została oparta na badaniu źródeł zastanych oraz analizie skonstruowanych specjalnie do tego celu ankiet i wywiadów.

2.1. CHARAKTERYSTYKA GMINY

Gmina Nowa Karczma jest gminą wiejską położoną w północnej Polsce, w środkowej części województwa pomorskiego. Zajmuje powierzchnię 113,33 km² i liczy 6.348 mieszkańców.

Wiejska gmina Nowa Karczma jest jedną z ośmiu jednostek samorządu terytorialnego wchodzącego w skład powiatu kościerskiego (rycina 1.). Do gminy, oprócz Nowej Karczmy, należy szesnaście sołectw: Będomin, Grabówko, Grabowo Kościerskie, Grabowska Huta, Jasiowa Huta, Liniewko, Lubań, Nowy Barkoczyn, Rekownica, Skrzydłowo, Stary Barkoczyn, Szatarpy, Szpon, Sztofrowa Huta, Szumleś Królewski i Szumleś Szlachecki. Od północy gmina Nowa Karczma graniczy z gminami Skarszewy, Przywidz i Somonino, od południowego wschodu – z gminą Liniewo, a od południa i zachodu – z gminą Kościerzyna.

Rycina 1. Gmina Nowa Karczma na tle powiatu kościerskiego.

Gmina Nowa Karczma położona jest na terenie Pojezierza Kaszubskiego o dużym urozmaiceniu powierzchni i nad wyraz bogatą rzeźbą terenu. Obszar ten ukształtowała epoka lodowcowa (występują moreny denne, ciągi moren czołowych, sandry). Mimo małej liczby cennych budowli architektonicznych, gmina jest bogata pod względem walorów turystycznych. Na jej terenie występuje duża liczba jezior o łącznej powierzchni 289 ha. Największe z nich to Grabowskie, Grabówko i Barkoczyńskie. Są również wzniesienia – najwyższe to 246,2 m n.p.m., położone w Hornikach Górnych, tuż obok jezior Grabówko i Małe Kamionki. Do walorów gminy

można także zaliczyć rzekę Wierzycę, jej dopływ – Leniwkę oraz Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Wietcisy i Kaszubski Park Krajobrazowy.

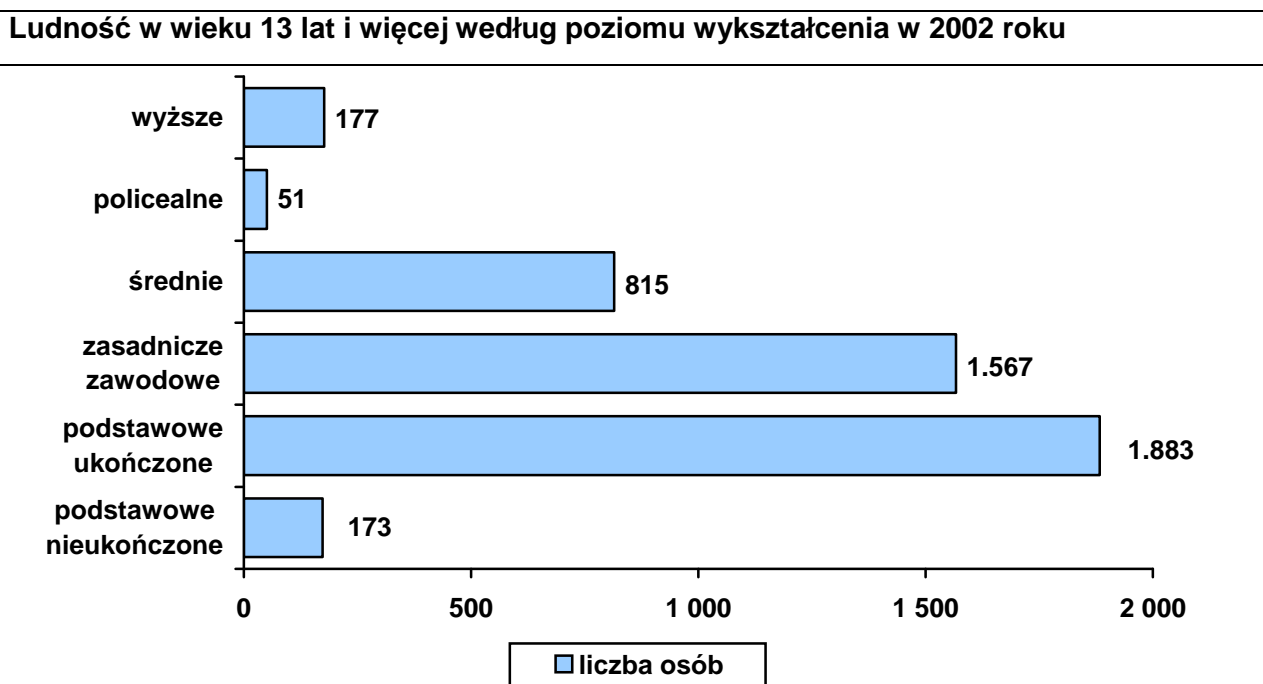
Gmina Nowa Karczma położona jest na pograniczu kultury kaszubskiej i kociewskiej, jednocześnie sama należy do regionu kaszubskiego. Przez jej teren przebiegają dwa istotne szlaki komunikacyjne. Jeden ze szlaków łączy Gdańsk z Chojnicami, a drugi Starogard Gdański z Kartuzami. Swoistą perłą w gminie jest XVII-wieczny dworek w Będominie, należący niegdyś do twórcy hymnu polskiego Józefa Wybickiego. Obecnie mieści się tam jedyne w świecie Muzeum Hymnu Narodowego.

Na terenie gminy Nowa Karczma znajduje 213 podmiotów prywatnych. Są tu: przedszkole, do którego uczęszcza 39 dzieci, cztery szkoły podstawowe, w których naukę pobiera 614 uczniów (oraz 86 dzieci w oddziale „0”), oraz trzy gimnazja, do których uczęszcza 345 uczniów. Na terenie gminy jest również jedna szkoła ponadgimnazjalna, w której uczy się 118 uczniów.

Mieszkańcy gminy Nowa Karczma mają zapewnioną opiekę zdrowotną w przychodni zdrowia oraz pięciu gabinetach prywatnych.

2.2. DEMOGRAFIA

W 2002 roku teren gminy zamieszkiwało 5.960 osób, w tym 4.679 osób w wieku 13 i więcej lat.

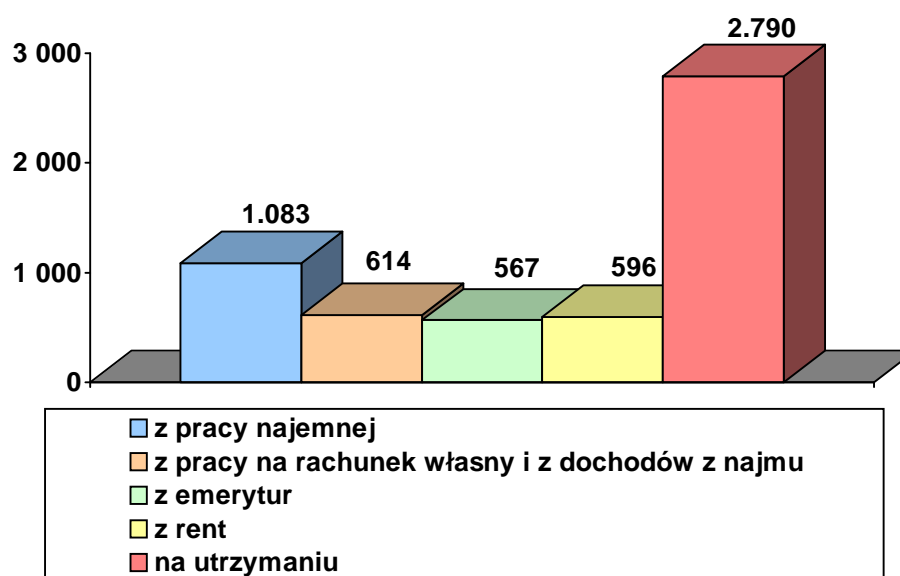

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

Analizując strukturę wykształcenia mieszkańców gminy Nowa Karczma w 2002 roku, należy stwierdzić, iż wśród ludności w wieku 13 i więcej lat największe grupy stanowiły osoby z wykształceniem podstawowym ukończonym i zasadniczym zawodowym (odpowiednio 1.883 i 1.567 osób), a wykształceniem wyższym legitymowało się jedynie 177 mieszkańców.

Poziom wykształcenia lokalnej społeczności jest ważną przesłanką w procesie oceny umiejętności i radzenia sobie poszczególnych osób przede wszystkim na rynku pracy. Im bowiem dana osoba jest lepiej wykształcona, tym łatwiej potrafi się przystosować do zmiennej rzeczywistości rynku pracy.

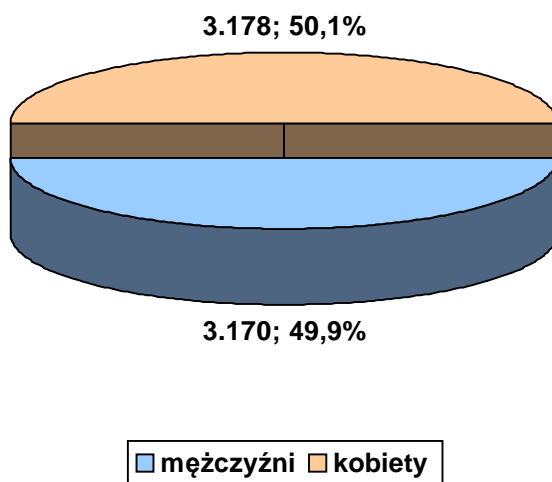
Ludność według głównego źródła utrzymania w 2002 roku

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

W 2002 roku spośród 5.960 mieszkańców gminy, 1.697 osób (czyli 28,5%) utrzymywało się z pracy, w tym 1.083 osoby z pracy najemnej i 614 osób z pracy na własny rachunek (501 osób z pracy we własnym gospodarstwie rolnym). Z pozostałych źródeł utrzymywało się 1.455 osób, z czego 567 mieszkańców gminy korzystało ze świadczeń emerytalnych, a 596 osób otrzymywało renty. Na utrzymaniu pozostawało 2.790 osób.

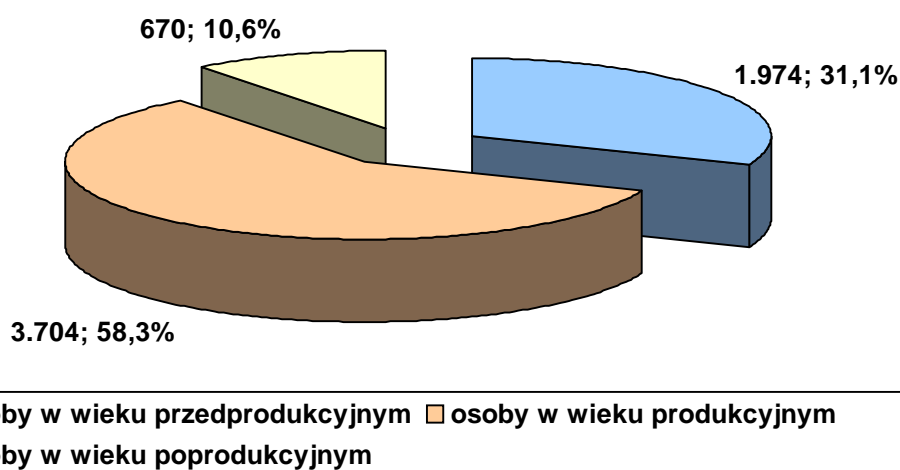
Ludność gminy Nowa Karczma w 2005 roku

Dane Urzędu Gminy w Nowej Karczmie.

Według danych Urzędu Gminy w Nowej Karczmie z 31 grudnia 2005 roku gminę Nowa Karczma zamieszkiwało 6.348 osób, w tym 3.170 mężczyzn i 3.178 kobiet. Na 100 mężczyzn przypadało 100 kobiet. Wskaźnik gęstości zaludnienia wynosił 56 osób na 1 km².

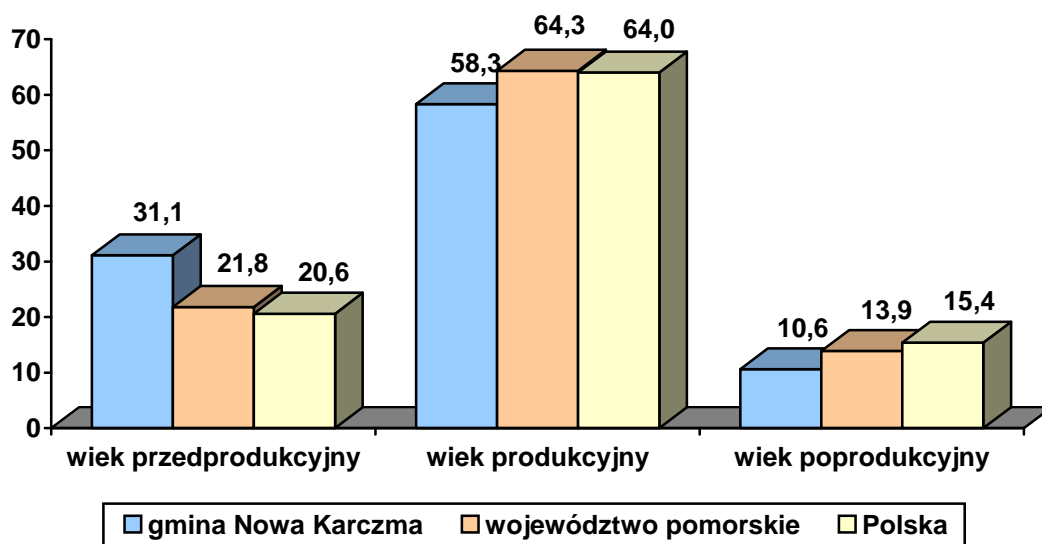
Struktura wiekowa mieszkańców gminy Nowa Karczma w 2005 roku

Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

W roku 2005 teren gminy Nowa Karczma zamieszkiwały 1.974 osoby w wieku przedprodukcyjnym, 3.704 osoby w wieku produkcyjnym oraz 670 osób w wieku poprodukcyjnym.

Struktura wiekowa mieszkańców gminy Nowa Karczma w 2005 roku w porównaniu z województwem i krajem (dane w %)

Badania własne Centrum AV.

Analizując strukturę wiekową mieszkańców gminy Nowa Karczma w 2005 roku, należy stwierdzić, iż odbiegała ona zarówno od struktury demograficznej województwa pomorskiego, jak i całej Polski. W 2005 roku odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym zamieszkujących w gminie był znacznie wyższy od średniej wojewódzkiej i krajowej, a wskaźnik procentowy mieszkańców gminy w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym – znacznie niższy.

Z powyżej przedstawionych danych wynika, iż struktura wiekowa mieszkańców gminy Nowa Karczma w 2005 roku była korzystna, co przejawiało się większą liczbą osób w wieku przedprodukcyjnym w porównaniu z osobami w wieku poprodukcyjnym. Należy jednak zaznaczyć, iż obecnie w skali całego kraju odnotowujemy systematycznie zmniejszającą się liczbę dzieci i młodzieży (w przedziale wiekowym 0-17 lat), co jest związane z malejącą dzietnością rodzin, wzrasta natomiast liczba osób w wieku poprodukcyjnym (60 lat dla kobiet i 65 dla mężczyzn). W niedalekiej przyszłości znaczna grupa osób w wieku produkcyjnym będzie kończyć swą działalność zawodową i zasilą one grono seniorów. Z perspektywy systemu zabezpieczenia społecznego jest

to o tyle ważne, że wymaga dostosowania do potrzeb tej grupy odpowiedniej sfery usług społecznych.

Wzrost udziału osób starszych w ogóle populacji może przyczynić się do zwiększenia liczby osób niepełnosprawnych. Starsze grupy wiekowe są bardziej narażone na ryzyko niepełnosprawności – obecnie prawie 60% niepełnosprawnych jest wśród osób po 55. roku życia. Dodajmy, że proces starzenia się lokalnej społeczności wynika także skądinąd z pozytywnej przesłanki – wydłużania się średniego czasokresu życia.

2.3. MARGINALIZACJA I WYKLUCZENIE W PERSPEKTYWIE OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ

W okresie od 1996 do 2003 roku liczba osób żyjących poniżej granicy minimum egzystencji zwiększyła się w skali całego kraju o 2,8 mln osób. Taki rodzaj ubóstwa nie wynika jedynie z krótkotrwałego pogorszenia się sytuacji rodzin, ale nabiera cech trwałości, przyczyniając się do długotrwałego pozbawienia możliwości korzystania z dóbr i usług, a tym samym prowadzi do wykluczenia społecznego.

W 2004 roku mieliśmy w Polsce do czynienia z kontynuacją tendencji obserwowanej od 1996 roku, polegającej na wzroście zasięgu ubóstwa obiektywnego szacowanego na podstawie wyników badań budżetów gospodarstw domowych (GUS). W 2004 roku poniżej minimum egzystencji żyło 11,8% polskiego społeczeństwa (w porównaniu do 4,3% w 1996 r.).

Na syndrom głębokiego ubóstwa składa się bezrobocie połączone z niskim poziomem wykształcenia głowy gospodarstwa domowego, wielodzietność oraz fakt zamieszkania w małych ośrodkach miejskich oraz na wsi, szczególnie na obszarach dotkniętych bezrobociem strukturalnym. Wzrost skali ubóstwa w ostatnich latach dokonał się przy poprawie przeciętnej sytuacji materialnej ogółu społeczeństwa, co świadczy o rosnących w społeczeństwie nierównościach w sytuacji dochodowej i poziomie życia.

System pomocy społecznej jako jeden z elementów zabezpieczenia społecznego polityki społecznej państwa ma za zadanie wspieranie osób i rodzin, które z przyczyn obiektywnych nie są w stanie zaspokoić swoich elementarnych potrzeb życiowych. Według ustawy o pomocy społecznej pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie

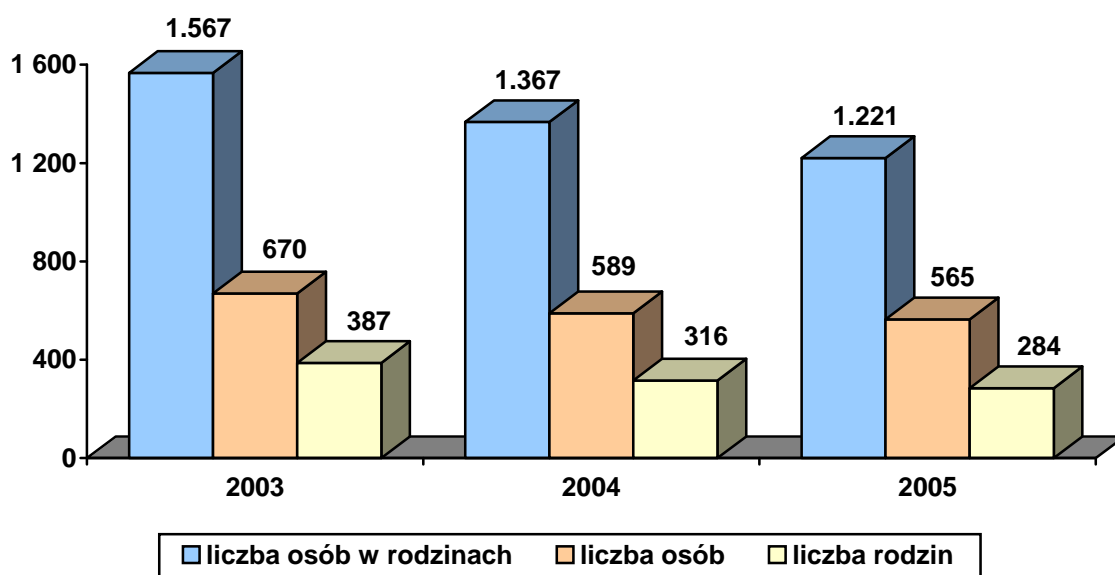
trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości (art. 2. 1).

Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka (art. 3. 1). Ustawa o pomocy społecznej stwierdza, że udziela się pomocy osobom i rodzinom w szczególności z powodu: 1) ubóstwa; 2) sieroctwa; 3) bezdomności; 4) bezrobocia; 5) niepełnosprawności; 6) długotrwałej lub ciężkiej choroby; 7) przemocy w rodzinie; 8) potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności; 9) bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych; 10) braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze; 11) trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy; 12) trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego; 13) alkoholizmu lub narkomanii; 14) zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej; 15) klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Za realizację zadań z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy Nowa Karczma odpowiedzialny jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Do jego obowiązków należy:

- prowadzenie diagnostyki jednostkowej i środowiskowej;
- bezpośrednie i pośrednie udzielanie świadczeń (w tym organizowanie opieki i usług domowych);
- współpraca z organizacjami i instytucjami, a zwłaszcza z samorządem lokalnym;
- aktywizowanie środowiska lokalnego.

Osoby objęte pomocą społeczną w latach 2003-2005

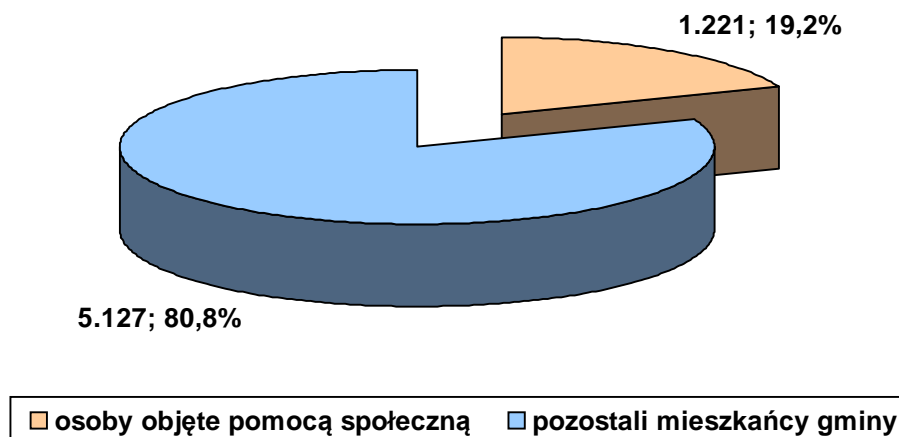
Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowej Karczmie.

Jak pokazuje powyższy wykres, liczba osób objętych systemem pomocy społecznej ulega zmianom. Wynika to nie zawsze ze skali pojawiających się problemów społecznych, a przede wszystkim z ubóstwa. Decydujący wpływ na korzystanie z systemu pomocy społecznej w Polsce mają regulacje prawne zawarte w ustawie o pomocy społecznej oraz innych aktach normatywnych. Podstawową przesłanką przyznania świadczeń jest kryterium dochodowe osoby i rodziny.

Obecnie kryterium to jest na poziomie 477 zł miesięcznie w przypadku osoby samotnie gospodarującej (poprzednio 461 zł) i 351 zł na osobę w rodzinie (poprzednio 316 zł). Niski poziom kwot uprawniających do przyznania świadczeń zawęża liczbę uprawnionych i może istotnie wypaczać skalę występującego ubóstwa.

Na wahania liczby uprawnionych do świadczeń wpływ miały m.in. ustawa o rencie socjalnej i ustawa o świadczeniach rodzinnych, które spowodowały w 2004 przejście części klientów systemu do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i płatnika świadczeń rodzinnych.

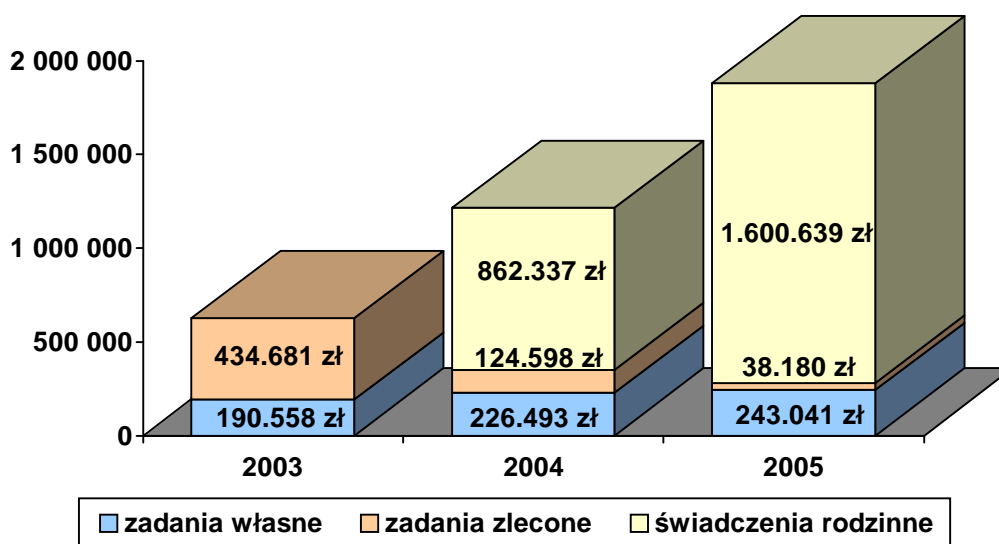
Liczba osób korzystających z systemu pomocy społecznej a ludność gminy w 2005 roku

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowej Karczmie.

Spośród 6.348 mieszkańców gminy, 1.221 osób skorzystało z systemu pomocy społecznej w roku 2005. Liczba ta obejmuje również rodziny osób, którym decyzją administracyjną przyznano wsparcie.

Wydatki na pomoc społeczną w latach 2003-2005 i świadczenia rodzinne w 2004 i 2005 r.

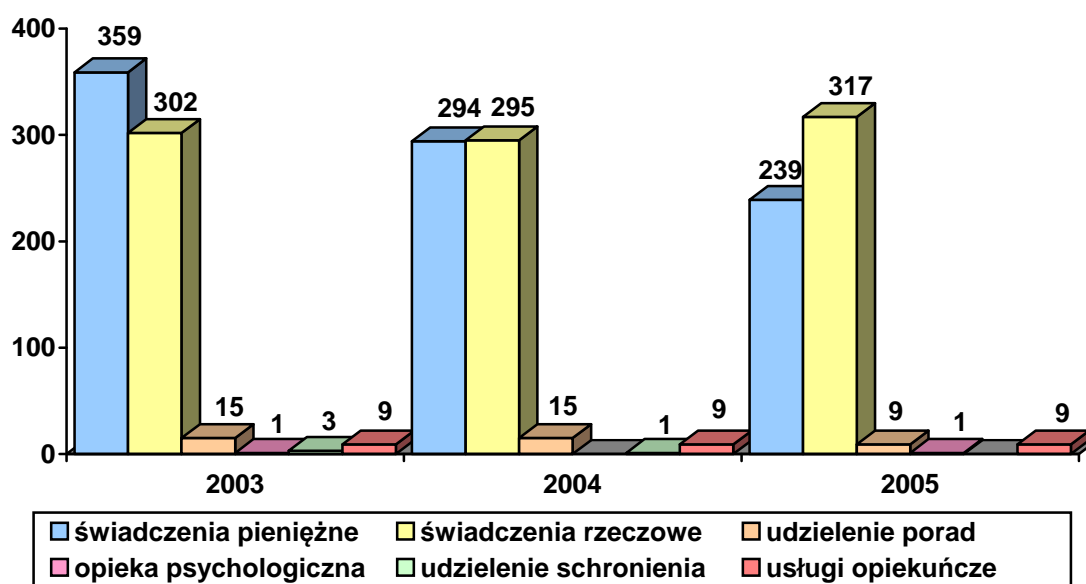
Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowej Karczmie.

Na wykresie przedstawiono wysokość środków finansowych pozostających w dyspozycji Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, uwzględniając wydatki na zadania własne pochodzące z budżetu gminy, kwoty na zadania zlecone uzyskane z budżetu państwa oraz wartość świadczeń rodzinnych. Analizując wysokość nakładów

przeznaczonych na pomoc społeczną w gminie, należy zauważyć, iż nakłady finansowe przeznaczone na wspomaganie osób i rodzin w latach 2004-2005 wzrosły w porównaniu z rokiem 2003, pomimo znacznego spadku środków pochodzących z budżetu państwa.

Taki stan rzeczy jest efektem wprowadzenia zmian ustawowych, czyniących ośrodek dysponentem środków na świadczenia rodzinne, które – co potwierdzają powyżej przedstawione dane – stanowią niebagatelną pozycję w jego budżecie. Ogółem wielkość wydatków na udzielane wsparcie w kolejnych latach wyniosła: w roku 2003 – 625.239 zł, w roku 2004 – 1.213.428 zł (w tym 862.337 zł na świadczenia rodzinne), a w 2005 roku – 1.881.860 zł (w tym 1.600.639 zł na świadczenia rodzinne).

Rodzaje pomocy udzielanej przez GOPS w latach 2003-2005

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowej Karczmie.

Analiza danych pozwala stwierdzić, iż świadczenia rzeczowe były najczęściej udzielaną formą pomocy. W roku 2005 nastąpił wzrost tego rodzaju wsparcia. Drugą w kolejności formą udzielanej pomocy były świadczenia pieniężne. Liczba osób objętych tego rodzaju wsparciem na przestrzeni lat 2003-2005 systematycznie spadała. Ponadto, w analizowanym okresie, beneficjenci systemu pomocy społecznej korzystali m.in. z porad udzielanych przez pracowników ośrodka, usług opiekuńczych, opieki psychologicznej, a także schronienia.

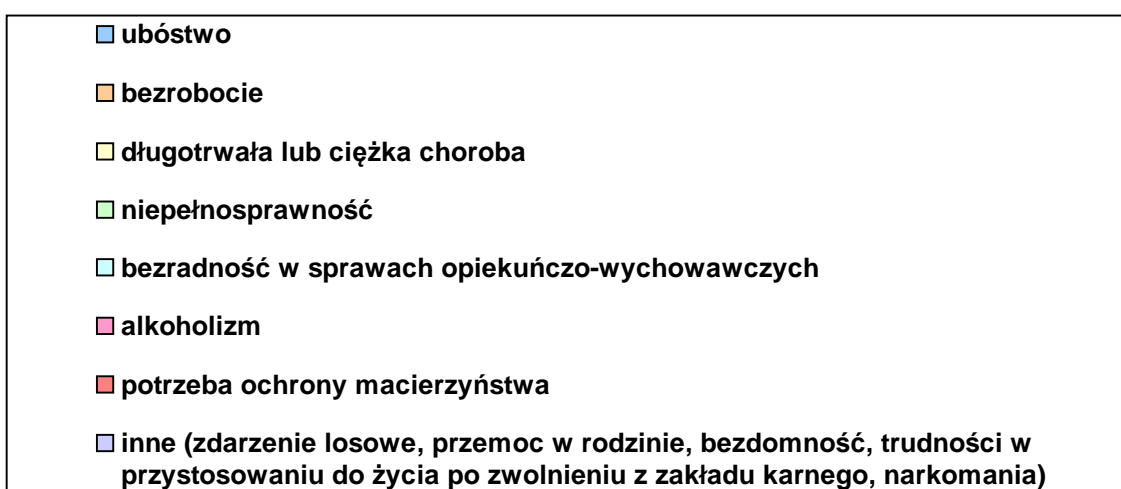
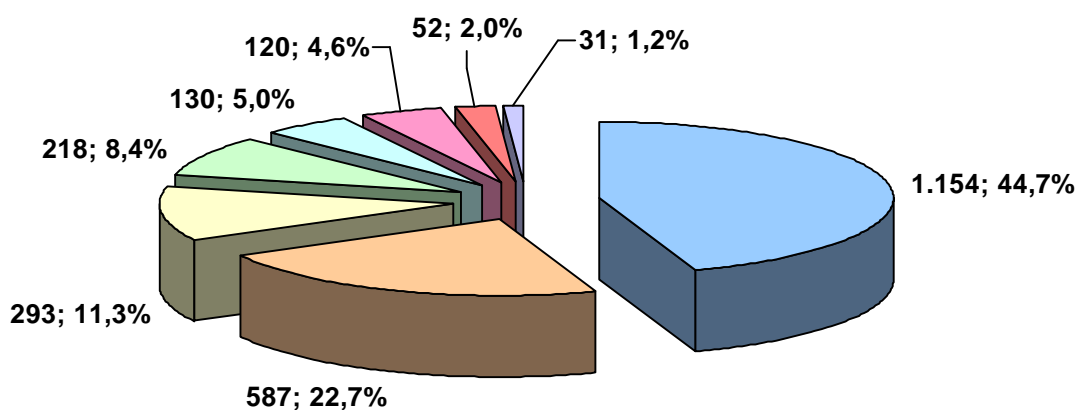
Typ realizowanych świadczeń w latach 2003-2005

Typy świadczeń	2003		2004		2005	
	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin
Pieniężne	359	344	294	279	239	228
Rzeczowe	302	129	295	151	317	146
Udzielenie porad	15	15	15	15	9	9
Opieka psychologiczna	1	1	–	–	1	1
Udzielenie schronienia	3	3	1	1	–	–
Usługi opiekuńcze	9	9	9	9	9	9

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowej Karczmie.

Większość świadczeń jest przyznawana w drodze decyzji administracyjnej. Beneficjenci niezadowoleni z uzyskanej pomocy mają prawo odwołać się do Samorządowego Kolegium Odwoławczego, które, w trybie administracyjnym, może decyzję GOPS-u utrzymać w mocy, uchylić w części lub całości albo przekazać do ponownego rozpoznania.

Powody przyznawania pomocy społecznej w 2005 roku (liczba osób w rodzinach)

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowej Karczmie.

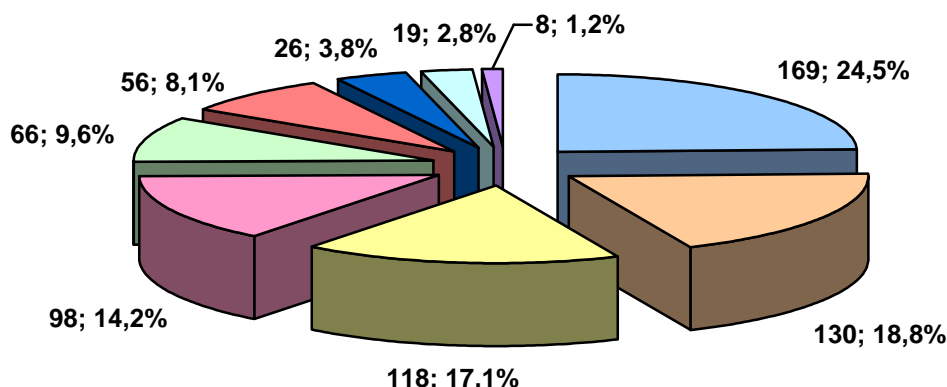
Ustawa o pomocy społecznej zawiera zamkniętą listę powodów, dla których każdy mieszkaniec ma prawo skorzystać z systemu pomocy społecznej. Podstawową przesłanką przyznawania pomocy jest spełnienie wspomnianego wcześniej kryterium dochodowego, informującego o istotnym braku środków do życia, zarówno w przypadku osoby samotnie gospodarującej, jak i całej rodziny.

W 2005 roku GOPS w Nowej Karczmie udzielał wsparcia osobom i rodzinom z następujących przyczyn:

- ubóstwo – 1.154 osoby w 251 rodzinach,
- bezrobocie – 587 osób w 127 rodzinach,
- długotrwała lub ciężka choroba – 293 osoby w 81 rodzinach,
- niepełnosprawność – 218 osób w 60 rodzinach,
- bezzradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – 130 osób w 26 rodzinach (w tym 12 osób w 3 rodzinach niepełnych i 51 osób w 6 rodzinach wielodzietnych),

- alkoholizm – 120 osób w 29 rodzinach,
- potrzeba ochrony macierzyństwa – 52 osoby w 11 rodzinach,
- zdarzenie losowe – 12 osób w 4 rodzinach,
- przemoc w rodzinie – 12 osób w 3 rodzinach,
- bezdomność – 3 osoby w 2 rodzinach,
- trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego – 3 osoby w 1 rodzinie,
- narkomania – 1 osoba.

Struktura odbiorców pomocy społecznej ze względu na aktywność zawodową w 2005 r. (liczba osób w rodzinach)

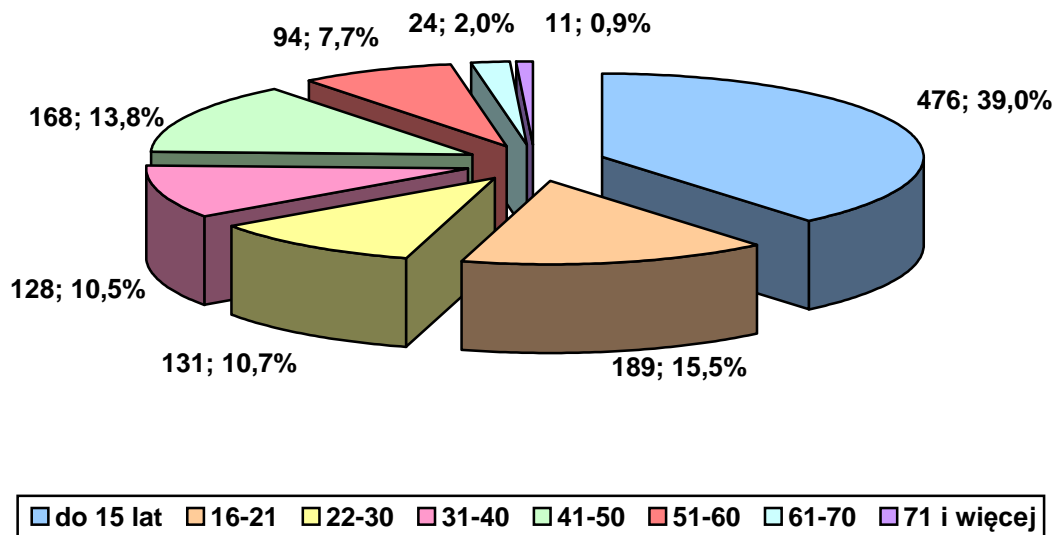
■ pracuje	■ bezrobotny, bez prawa do zasiłku
■ nie pracuje	■ na rencie
■ uczy się	■ pracuje dorywczo
■ na zasiłku dla bezrobotnych	■ na emeryturze
■ studiuje	

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowej Karczmie.

Analizując strukturę odbiorców pomocy ze względu na aktywność zawodową, dochodzimy do wniosku, że najliczniejszą grupę w 2005 roku stanowiły osoby pracujące (169 osób w rodzinach). Następnymi, co do wielkości, grupami były osoby bezrobotne, bez prawa do zasiłku oraz niepracujące (odpowiednio 130 i 118 osób w rodzinach). Liczne grupy stanowiły również osoby będące na rencie oraz uczące się (odpowiednio 98 i 66 osób w rodzinach). Na kolejnych miejscach znajdowały się osoby pracujące dorywczo (56 osób w rodzinach) oraz otrzymujące zasiłek dla bezrobotnych

i korzystające ze świadczeń emerytalnych (odpowiednio 26 i 19 osób w rodzinach). Najmniej liczną grupę stanowiły osoby studiujące (8 osób w rodzinach).

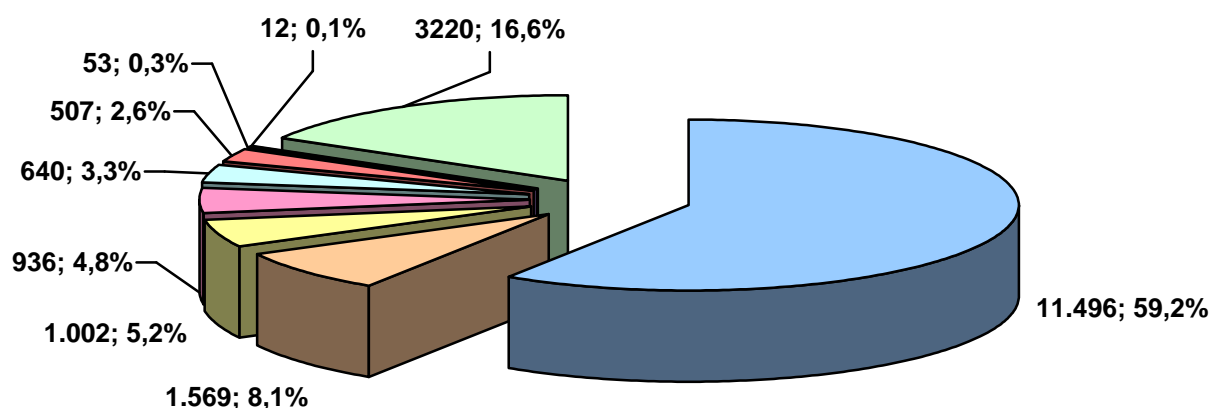
Struktura demograficzna odbiorców pomocy społecznej w 2005 r. (liczba osób w rodzinach)

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowej Karczmie.

Struktura demograficzna świadczeniobiorców systemu pomocy społecznej w 2005 roku była porównywalna ze strukturą demograficzną całej lokalnej społeczności. Niepokojąca była duża grupa beneficjentów w wieku produkcyjnym, którzy, posiadając ku temu warunki, powinni samodzielnie pracować i osiągać dochody umożliwiające utrzymanie siebie i swoich rodzin. Uwagę zwracała również znaczna liczba dzieci wspieranych przez system pomocy społecznej, głównie poprzez dożywianie w szkołach, co dowodzi istnienia poważnych niedoborów materialnych wśród znacznej liczby rodzin.

Świadczenia rodzinne przyznane przez GOPS w 2005 roku

■	zasiłek rodzinny
■	dodatek do zasiłku z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania
■	zasiłek pielęgnacyjny
■	dodatek do zasiłku z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego
■	dodatek do zasiłku z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego
■	dodatek do zasiłku z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego
■	dodatek do zasiłku z tytułu urodzenia dziecka
■	dodatek do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych
■	inne

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowej Karczmie.

Zgodnie z ustawą, świadczeniami rodzinnymi są: zasiłek rodzinny i dodatki do tego zasiłku oraz świadczenia opiekuńcze w postaci zasiłku i świadczenia pielęgnacyjnego. W roku 2005 Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowej Karczmie przyznał ogółem:

- 11.496 zasiłków rodzinnych (dla 662 osób),
- 1.569 dodatków do zasiłku z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania (dla 207 osób),
- 1.002 zasiłki pielęgnacyjne (dla 132 osób),
- 936 dodatków do zasiłku z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego (dla 467 osób),
- 640 dodatków do zasiłku z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego (dla 60 osób),
- 507 dodatków z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego (dla 48 osób),

- 53 dodatki do zasiłku z tytułu urodzenia dziecka (dla 53 osób),
- 12 dodatków do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych (dla 1 osoby),
- inne – 3.220 świadczeń rodzinnych (dla 282 osób).

2.4. KWESTIA DZIECKA

Polityka społeczna zajmuje się dziećmi jako grupą wymagającą szczególnej troski i ochrony. Działalność na rzecz dzieci polega przede wszystkim na ochronie ich praw, wyrównywaniu szans życiowych poprzez ułatwienie dostępu do oświaty, służby zdrowia, wypoczynku oraz asekurowaniu w obliczu ryzyka życiowego.

System opieki nad dziećmi potrzebującymi wsparcia organizują instytucje państwowe, samorządy, organizacje pozarządowe. Na system ten składają się:

- domy pomocy społecznej dla dzieci specjalnej troski,
- pogotowia opiekuńcze,
- domy dziecka,
- ośrodki szkolno-wychowawcze dla dzieci i młodzieży,
- ogniska wychowawcze – placówki środowiskowe zapobiegające niedostosowaniu społecznemu i osamotnieniu dzieci i młodzieży oraz zapewniające pomoc rodzicom mającym trudności w wychowaniu dzieci,
- wioski dziecięce,
- ośrodki adopcyjno-opiekuńcze,
- rodziny zastępcze,
- rodzinne domy dziecka,
- młodzieżowe ośrodki wychowawcze.

Wszystkie te placówki wyrównują szanse dzieci i młodzieży, niemniej dziecko, dla pełnego i harmonijnego rozwoju swojej osobowości, powinno wychowywać się w środowisku rodzinnym, w atmosferze szczęścia, miłości i zrozumienia.

W celu uzyskania informacji o problemach dzieci i młodzieży w lokalnym systemie kształcenia i wychowania zostały rozesłane do szkół gminy ankiety. Pozwalają one zdiagnozować środowisko szkolne pod kątem występowania zachowań o cechach patologii społecznej wśród uczniów oraz przekazują informacje o realizacji działań opiekuńczo-wychowawczych, profilaktycznych i leczniczych prowadzonych wśród dzieci i młodzieży. W sumie do badania przedłożono 4 ankiety, z czego 3 dotyczyły zespołów

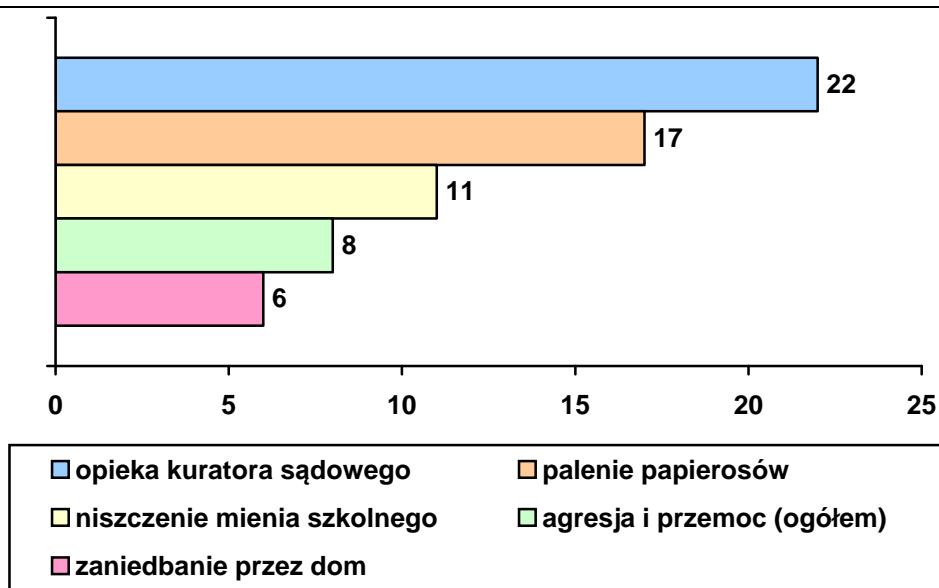
szkół, a 1 szkoły podstawowej. W materiale badawczym respondenci oceniali głównie pozycję dzieci i młodzieży w środowisku lokalnym.

Problemy występujące w środowisku dzieci i młodzieży szkolnej

Lp.	Cechy patologii społecznej	Obecność poszczególnych cech	
		występuje (liczba wskazań i ujawnionych przypadków)	nie występuje
1	Alkoholizowanie się	2 (5)	2
2	Narkotyzowanie się		4
3	Palenie papierosów	3 (17)	1
4	Ucieczki z domu		4
5	Kradzieże	2 (5)	2
6	Agresja i przemoc, w tym poniżanie, zastraszanie, znęcanie się, bicie, wymuszanie pieniędzy, zmuszanie do palenia papierosów	2 (8)	2
7	Autoagresja		4
8	Przestępczość ujawniona		4
9	Niszczenie mienia szkolnego	3 (11)	1
10	Udział w grupach negatywnych		4
11	Opieka kuratora sądowego	4 (22)	
12	Przemoc w rodzinie	1 (2)	3
13	Zaniedbanie przez dom	4 (6)	
14	Wykorzystywanie seksualne		4

Badania własne Centrum AV.

Najczęściej występujące problemy w środowisku dzieci i młodzieży szkolnej

Badania własne Centrum AV.

Wskazując najistotniejsze kwestie, pedagodzy korzystali z zamkniętego zestawu kategorii, mając do wyboru 14 zmiennych. Stwierdzając obecność lub brak poszczególnych cech, podawano jednocześnie liczbę występujących przypadków. Określając problemy uczniów i szkoły w pytaniach otwartych, wskazywano głównie na zjawisko ubożenia rodzin i związany z nim problem bezrobocia, złe warunki mieszkaniowe, brak popołudniowej oferty spędzania czasu wolnego (problem spędzania przez dzieci większości czasu przed telewizorem i komputerem), niską kulturę słowa, zachowania agresywne, przemoc (zarówno fizyczną, jak i psychiczną), łatwy dostęp do alkoholu, przypadki opuszczania zajęć oraz niską motywację do nauki i problemy młodzieży z dalszą edukacją po ukończeniu gimnazjum.

Wszystkie szkoły posiadają dostęp do Internetu. Prowadzą dożywianie uczniów, ale zapotrzebowanie na tę formę pomocy jest jednak większe. Trzy placówki umożliwiają korzystanie z sali gimnastycznej. W żadnej nie funkcjonują klasy integracyjne. Szkoły oferują swoim wychowankom zajęcia dodatkowe (m.in. różnorodne tematycznie koła zainteresowań oraz zajęcia teatralne, wokalne, plastyczne, taneczne i sportowe), a dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi zajęcia wyrównawcze, korekcyjno-kompensacyjne, logopedyczne, socjoterapeutyczne oraz rewalidację indywidualną.

Określając działania profilaktyczne i naprawcze konieczne do przeprowadzenia na terenie szkoły, wskazywano na potrzebę prowadzenia programów profilaktycznych

obejmujących odpowiedzialność prawną młodzieży, jak również zapobieganie nałogom oraz agresji fizycznej i słownej. Postulowano także edukowanie rodziców w zakresie profilaktyki zdrowia oraz rozwijanie współpracy z placówkami zajmującymi się problematyką dzieci i młodzieży (psycholog, policjant ds. nieletnich, prawnik, kurator zawodowy).

Podjętą kwestię badań koniecznych do przeprowadzenia wśród dzieci młodzieży i rodziców, pedagodzy stwierdzili, iż należy przeprowadzić badania diagnozujące sytuację materialną rodzin (np. zaspokajanie podstawowych potrzeb, w szczególności żywieniowych) oraz skuteczność oddziaływań wychowawczych placówek oświatowych; za potrzebne uznali też rozmowy z rodzicami i opiekunami o aktualnych problemach dotyczących wychowanków. Konieczne jest także przeprowadzenie przez profesjonalną firmę kompleksowej diagnozy środowisk szkolnych pod kątem zagrożeń patologiami.

Według niektórych pedagogów na terenie gminy są rejony wymagające szczególnej interwencji ze względu na sytuację dziecka. Do takich miejsc zaliczono okolice szkół (z powodu wzmożonego ruchu), park i przystanek PKS w Lubaniu, okolice jeziora (brak strzeżonych kąpielisk) oraz sklepy, w których uczniom sprzedaje się alkohol, papierosy i środki pirotechniczne.

Analizując potrzeby dzieci i młodzieży, wskazano na konieczność wzbogacenia oferty zajęć pozalekcyjnych, organizowanie imprez sportowo-rekreacyjnych, udostępnienie bazy szkolnej i zapewnienie należytej opieki nad dziećmi. Wskazywano także na potrzebę rozpoznawania przez wychowawców sytuacji rodzinnej wychowanków i udzielanie im pomocy, a także prowadzenie systematycznej pedagogizacji rodziców oraz konieczność edukowania uczniów w zakresie profilaktyki.

2.4.1. SYTUACJA DZIECKA I RODZINY W PERSPEKTYWIE PORADNI PSYCHOLOGICZNO-PEDAGOGICZNEJ I KURATORA SĄDU REJONOWEGO W KOŚCIERZYNIE

Informacji o sytuacji dziecka i rodziny w środowisku lokalnym dostarczają również działające na danym terenie Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna oraz Kurator Sądu Rejonowego. Dane ww. instytucji dotyczą m.in. takich kwestii jak przyczyny i rodzaj udzielanej pomocy oraz liczby podjętych spraw i osób objętych kuratelą.

W 2005 roku z pomocy Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Kościerzynie skorzystało 26 dzieci zamieszkałych na terenie gminy Nowa Karczma. Udzielona pomoc dotyczyła badań diagnostycznych i porad.

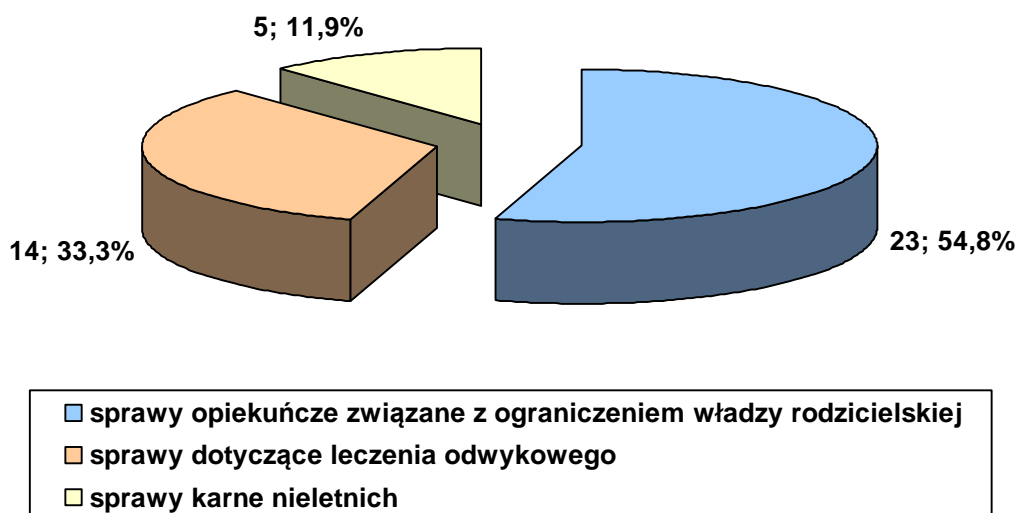
Przyczyny i charakter pomocy udzielanej przez pracowników Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Kościerzynie w 2005 roku

Przyczyny udzielonej pomocy	Liczba dzieci	Potrzebna dalsza pomoc
Ogólne trudności w nauce.	13	Obniżenie wymagań w szkole, w tym dwoje uczniów do poziomu upośledzenia stopnia lekkiego.
Trudności w pisaniu i czytaniu.	8	Zajęcia korekcyjno-kompensacyjne w szkole i ćwiczenia z rodzicami w domu.
Problemy wychowawcze (w tym opuszczanie lekcji).	5	Udział rodziców w zajęciach edukacyjnych, terapia psychologiczna dla dziecka lub rodziny, zwiększona opieka pedagoga szkolnego lub kuratora sądowego.
Przyspieszenie obowiązku szkolnego.	1	Obserwacja.
Problemy z koncentracją uwagi.	1	Zajęcia korekcyjno-kompensacyjne.

Dane Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Kościerzynie.

W roku 2005 pracownicy Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Kościerzynie najczęściej udzielali wsparcia w związku z ogólnymi trudnościami w nauce oraz trudnościami w pisaniu i czytaniu. Świadczona pomoc przybierała formę terapii logopedycznej (6 dzieci), psychologicznej (3 dzieci) oraz pedagogicznej (1 dziecko).

Liczba spraw z terenu gminy Nowa Karczma, pozostających pod nadzorem kuratora w 2005 r.

Dane Kuratora Sądu Rejonowego w Kościerzynie.

Zgodnie z ustawą z dnia 27 lipca 2001 roku o kuratorach sądowych, kurator sądowy jest organem wykonawczym sądu i realizuje zadania o charakterze wychowawczo-resocjalizacyjnym, diagnostycznym, profilaktycznym i kontrolnym związane z wykonywaniem orzeczeń sądu. Działania pomocowe realizowane przez kuratorów wynikają ze wskazań sądu opartych na art. 100 Kodeksu rodzinnego. Pomoc ta ma charakter niematerialny i dotyczy umożliwienia właściwego wykonywania władzy rodzicielskiej

Według danych Kuratora Sądu Rejonowego w Kościerzynie, w roku 2005 pod nadzorem kuratora pozostawały łącznie 53 sprawy z terenu gminy Nowa Karczma. Najwięcej z nich – 23 – miało charakter opiekuńczy i związanych było z ograniczeniem władzy rodzicielskiej (objęły one ogółem 42 osoby dorosłe i 62 małoletnich dzieci). Pozostałe sprawy dotyczyły leczenia odwykowego (14 spraw), postępowania karnego wobec nieletnich (5 spraw), rodzin zastępczych dla małoletnich (3 sprawy) oraz opieki prawnej (8 spraw).

2.5. KWESTIA OSÓB BEZROBOTNYCH

Statystyki dotyczące bezrobocia w znacznym stopniu zniekształcają obraz zjawiska ze względu na duży stopień tzw. bezrobocia utajonego oraz powszechności „pracy na czarno”. Bezrobocie powoduje, iż standard życia wielu ludzi stale się obniża i rozszerza się obszar patologii społecznej.

Bezrobotnym, zgodnie z definicją ustawową, jest osoba pozostająca bez pracy, ale jednocześnie zdolna i gotowa do jej podjęcia w pełnym wymiarze czasu. Bezrobocie, przyczyniając się do zubożenia materialnego, w bezpośredni sposób wpływa na poziom życia rodzin, wywierając negatywne skutki, zwłaszcza w postaci:

- dezintegracji rodziny,
- zmniejszenia siły wsparcia emocjonalnego i solidarności pomiędzy członkami rodziny,
- zwiększenia ryzyka zaistnienia patologii życia społecznego.

Długookresowe bezrobocie ma wpływ na ekonomiczną i psychospołeczną sferę życia człowieka bezrobotnego oraz jego rodzinę. Jednym z pierwszych skutków utraty pracy jest obniżenie standardu życia rodziny, także wtedy, gdy otrzymywane są świadczenia kompensujące płacę. Sytuacja materialna osób dotkniętych bezrobociem zależy od ich standardu życia w czasie trwania zatrudnienia, a zwłaszcza od posiadanych dóbr trwałego użytku, oszczędności i długów.

Duże znaczenie ma poziom, od którego zaczyna się proces degradacji ekonomicznej i społecznej. W najbardziej dramatycznej sytuacji są rodziny świadczeniobiorców pomocy społecznej, które od dawna korzystały z systemu wsparcia socjalnego z powodu np. niskich dochodów, wielodzietności, inwalidztwa. Trudności finansowe w takich rodzinach prowadzą do drastycznych ograniczeń wydatków nawet na podstawowe potrzeby bytowe.

Problem bezrobocia dotyczy nie tylko osoby nim dotkniętej, lecz także całej rodziny. Pogorszenie stanu funkcjonowania rodziny jest proporcjonalne do okresu pozostawania bez pracy, co przejawia się problemami opiekuńczo-wychowawczymi, przemocą czy zanikiem autorytetu rodzicielskiego. Może także prowadzić do rozpadu rodziny. W tych okolicznościach pojawia się również groźba przyjmowania przez dzieci negatywnych wzorów osobowych, a w konsekwencji dziedziczenia statusu bezrobotnego.

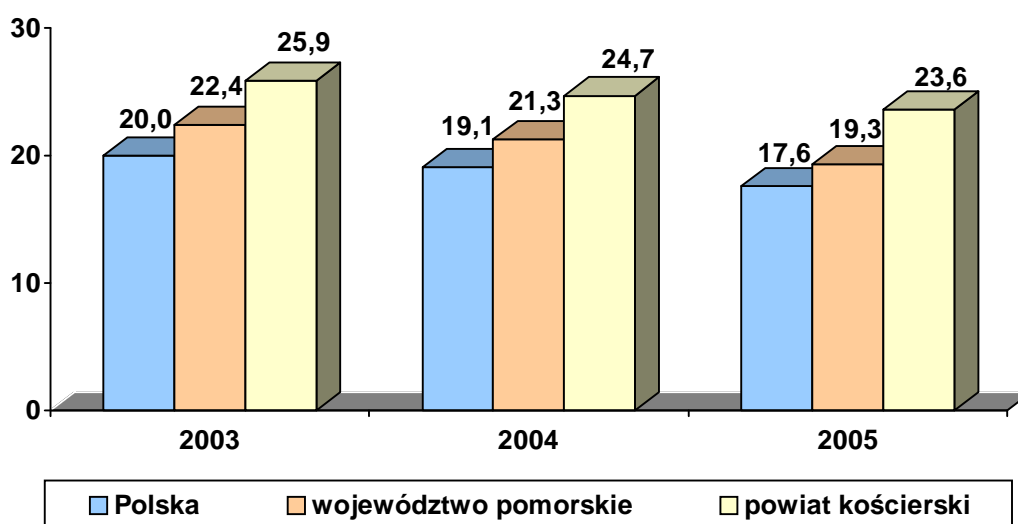
Wzrost liczby bezrobotnych świadczeniobiorców powoduje przyrost liczby zadań z zakresu pomocy społecznej oraz zwiększenie puli wydatków na udzielanie pomocy.

Sytuacja taka wymusza również konieczność dostosowania dotychczasowych form działania do nowych potrzeb. Ponieważ możliwości budżetu państwa i samorządu lokalnego są ograniczone, podstawowego znaczenia w pomocy w wychodzeniu z bezrobocia nabiera praca socjalna, która przyjmuje zróżnicowane formy.

Praca socjalna prowadzona przez pracowników socjalnych to między innymi pomoc w planowaniu nowych koncepcji życia zawodowego, rozbudzanie motywacji do działania ukierunkowanego na zatrudnienie oraz technika kontraktu socjalnego, która pozwala na uzależnienie pomocy – formy, wysokości i okresu wypłacania świadczenia – od aktywności bezrobotnego i jego rodziny.

Niepokojący jest wpływ bezrobocia na zachowania patologiczne. Szczególnie niebezpiecznym zjawiskiem staje się przemoc w rodzinie. Długie pozostawanie bez pracy stymuluje procesy dezintegracji życia rodzinnego. Przymusowa bezczynność zawodowa i nieuregulowany tryb życia wywołują zachowania dewiacyjne, skierowane na rodzinę i lokalne środowisko społeczne. Negatywne emocje związane z sytuacją bezrobocia przenoszone są na najbliższych – ofiarami przemocy i złego traktowania są najczęściej kobiety i dzieci. Długotrwałe bezrobocie, z jego negatywnymi konsekwencjami psychospołecznymi, wymaga stosowania odpowiednich form oddziaływań.

Stopa bezrobocia w kraju, województwie i powiecie w latach 2003-2005

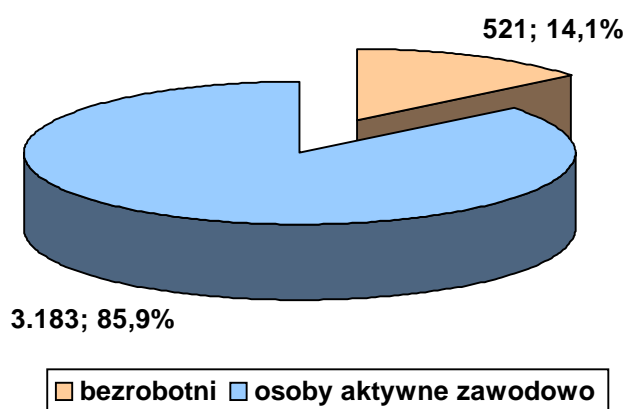
Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

Stopa bezrobocia to procentowy udział liczby bezrobotnych w liczbie cywilnej ludności aktywnej zawodowo, ale bez osób odbywających czynną służbę wojskową

oraz pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego. Analizując powyższy wykres, należy stwierdzić, iż w latach 2003-2005 powiat kościerski charakteryzował się wyższą, w stosunku do województwa pomorskiego i kraju, stopą bezrobocia. Generalnie w skali całego kraju – z uwagi na poprawę kondycji gospodarki – mamy do czynienia z powolnym zmniejszaniem się stopy bezrobocia.

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Kościerzynie na dzień 31 grudnia 2005 roku w gminie Nowa Karczma pozostawało zarejestrowanych 521 bezrobotnych. Wśród nich większą liczebnie grupą były kobiety, które stanowiły 302 ogółu bezrobotnych w gminie. Prawo do zasiłku posiadało 71 osób. Należy dodać, że poziom bezrobocia odnotowany w statystykach instytucji rynku pracy może być różny od rzeczywistej liczby informującej o osobach pozostających bez pracy.

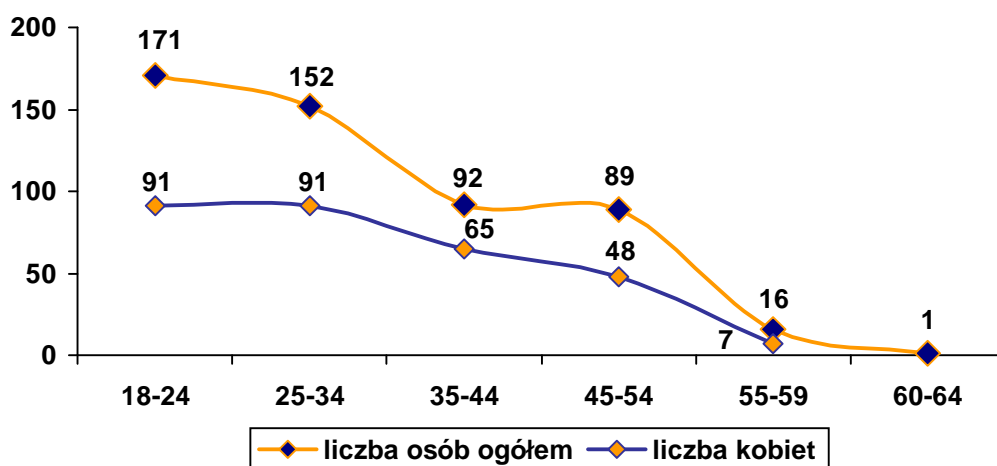
Bezrobotni i osoby aktywne zawodowo z końcem 2005 roku

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Kościerzynie.

Spośród 3.704 osób z terenu gminy Nowa Karczma, będących w wieku produkcyjnym, z końcem 2005 roku 521 osób pozostawało bez zatrudnienia.

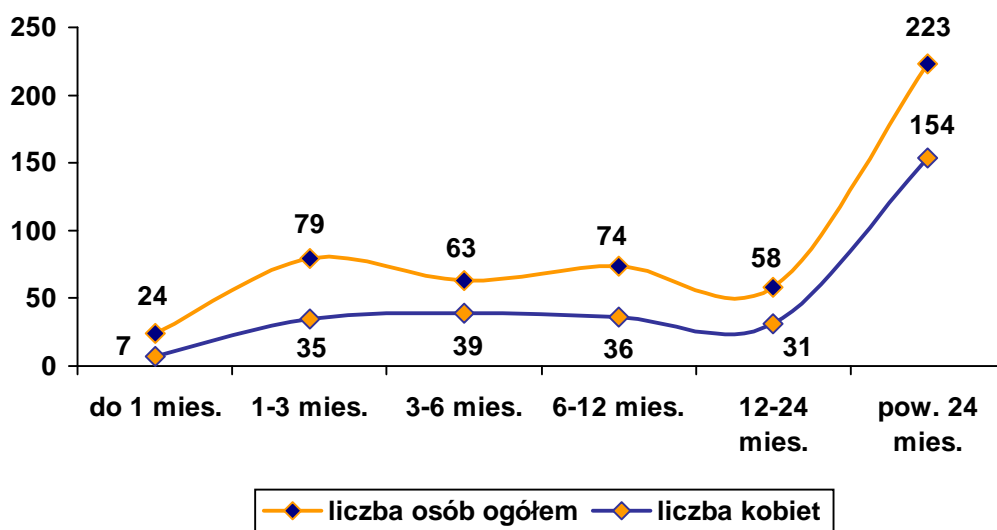
Bezrobotni według wieku z końcem 2005 roku

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Kościerzynie.

Z końcem 2005 roku w grupie bezrobotnych stosunkowo dużo było ludzi młodych, często nieposiadających wcześniejszych doświadczeń zawodowych. Było to porównywalne z sytuacją w kraju. Niepokoila mniejsza, ale zarazem posiadająca niewielkie szanse na zmianę swej sytuacji życiowej grupa osób bezrobotnych, które przekroczyły 45. rok życia. Osobom pozostającym jeszcze w wieku produkcyjnym, ale już niemobilnym, zdecydowanie trudniej znaleźć pracę i zdobyć nowe kwalifikacje zawodowe. We wszystkich grupach wiekowych odnotowano niekorzystną sytuację kobiet.

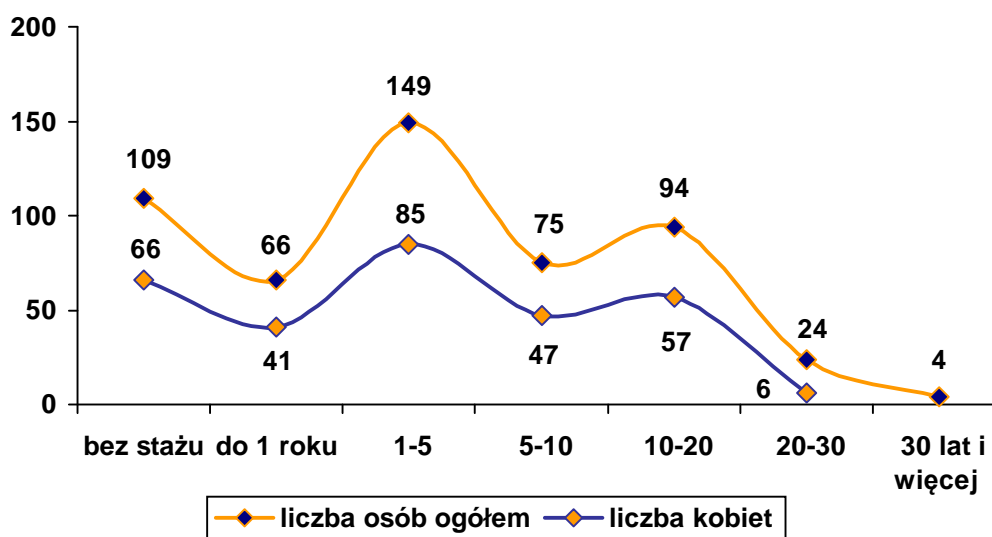
Bezrobotni według czasu pozostawania bez pracy z końcem 2005 roku

Dane Powiatowego Urzędu Pracy Kościerzynie.

Powrót do pracy jest tym trudniejszy, im dłuższy jest okres pozostawania poza zatrudnieniem, co wyraźnie widać na powyższym zestawieniu. Brak pracy może powodować nieodwracalne szkody nie tylko ekonomiczne, ale przede wszystkim społeczne, łącznie z daleko idącą demoralizacją i wykluczeniem osób pozostających bez zatrudnienia. Długotrwale bezrobotni, którzy z końcem 2005 roku stanowili najliczniejszą grupę pozostających bez pracy w gminie, często nie są w stanie samodzielnie wrócić do zatrudnienia, stąd tak ważne w ich przypadku są: poradnictwo zawodowe, praca socjalna oraz kluby integracji społecznej.

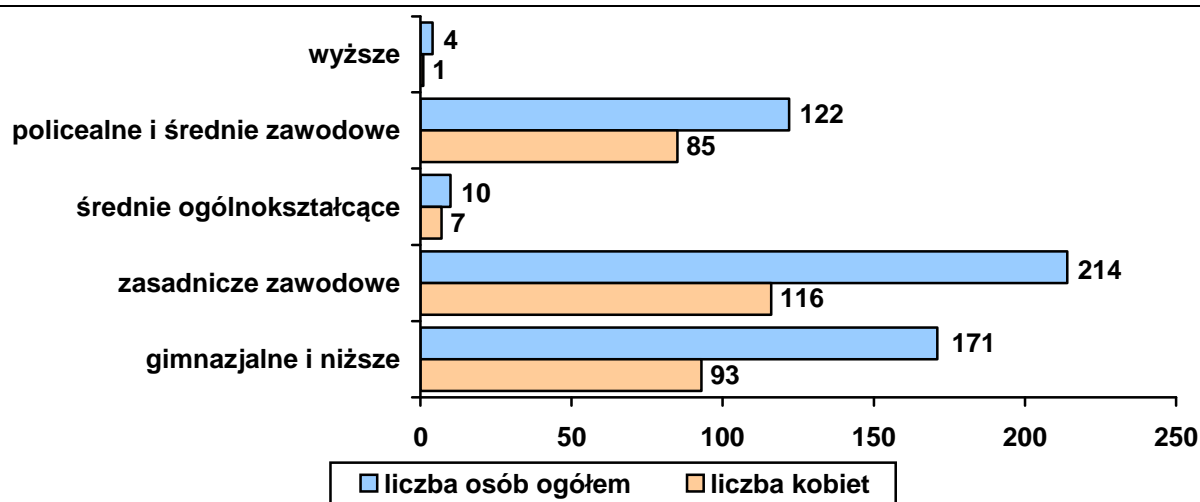
Bezrobotni według stażu pracy z końcem 2005 roku

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Kościerzynie.

Staż pracy warunkujący zdobycie doświadczenia zawodowego jest cechą niezwykle pożądaną przez pracodawców. Z końcem 2005 roku największe grupy bezrobotnych w gminie stanowiły osoby ze stażem pracy od roku do 5 lat. Liczną grupą były również osoby bez doświadczenia zawodowego. W programach aktywizujących osoby bezrobotne należy zatem zwrócić szczególną uwagę na absolwentów, tak by mieli możliwość zdobycia pierwszych doświadczeń zawodowych oraz osoby z kilkuletnim stażem pracy, którym należy zapewnić możliwość przekwalifikowania się, aby wzmocnić ich konkurencyjność na rynku pracy.

Bezrobotni według wykształcenia z końcem 2005 roku

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Kościerzynie.

Z końcem 2005 roku zdecydowanie lepszą sytuację na rynku pracy posiadały osoby z wykształceniem wyższym; tych w rejestrach bezrobotnych figurowało najmniej. Wraz z malejącym poziomem wykształcenia zwiększał się udział bezrobotnych w rejestrach Powiatowego Urzędu Pracy. Zestawiając ten fakt z sytuacją na rynku pracy, należy nadal zachęcać młodzież do zdobywania wykształcenia, natomiast w przypadku osób już bezrobotnych szczególny nacisk należy położyć na szkolenia, doksztalcanie i zmianę kwalifikacji zawodowych.

2.6. KWESTIA UZALEŻNIEŃ

Problemy wynikające z picia alkoholu i zażywania narkotyków stanowią obecnie jedną z poważniejszych kwestii społecznych. Zjawisko to ma istotny wpływ zarówno na poczucie bezpieczeństwa społecznego (wzrasta liczba nieletnich nietrzeźwych sprawców przestępstw, ale również nieletnich nietrzeźwych ofiar), jak również ogólny stan zdrowia populacji, zdolność do konkurencji na coraz bardziej wymagającym rynku pracy, a także na relacje interpersonalne z rówieśnikami i środowiskiem rodzinnym.

Liczba osób uzależnionych od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych jest trudna do ustalenia. Z jednej strony możemy się opierać na danych szacunkowych ustalonych dla populacji, m.in. przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, które prezentuje poniższe zestawienie, z drugiej na danych przedstawianych przez poszczególne instytucje podejmujące kwestie uzależnień w swej działalności statutowej.

Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych					
		W Polsce 38,6 mln	W mieście 100 tys. mieszk.	W mieście 25 tys. mieszk.	W gminie 10 tys. mieszk.
Liczba osób uzależnionych od alkoholu	ok. 2% populacji	ok. 800 tys.	ok. 2.000 osób	ok. 500 osób	ok. 200 osób
Dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika (współmałżonkowie, rodzice)	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
Dzieci wychowujące się w rodzinach alkoholików	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
Osoby pijące szkodliwie	5-7% populacji	2-2,5 mln	5.000-7.000 osób	1.250-1.750 osób	ok. 500-700 osób
Ofiary przemocy domowej w rodzinach z problemem alkoholowym	2/3 osób dorosłych oraz 2/3 dzieci z tych rodzin	razem ok. 2 mln osób: dorosłych i dzieci	ok. 5.300 osób: dorosłych i dzieci	ok. 1.330 osób: dorosłych i dzieci	ok. 530 osób: dorosłych i dzieci

Dane szacunkowe Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Definiując problem alkoholizmu, przyjmuje się, że jest to całokształt problemów związanych z używaniem napojów alkoholowych. Rozumie się przez to zarówno upośledzenie decyzji dotyczących rozpoczynania picia alkoholu, jak i polegających na niemożności przerwania picia alkoholu. Problem alkoholizmu rozpatrywany jest w dwóch płaszczyznach:

- jako choroba alkoholowa (utrata kontroli picia, niemożność utrzymania się w abstynencji);
- jako zagadnienie spożycia napojów alkoholowych i akceptowanych przez społeczeństwo wzorów picia, co stwarza konieczność poszukiwania alkoholu.

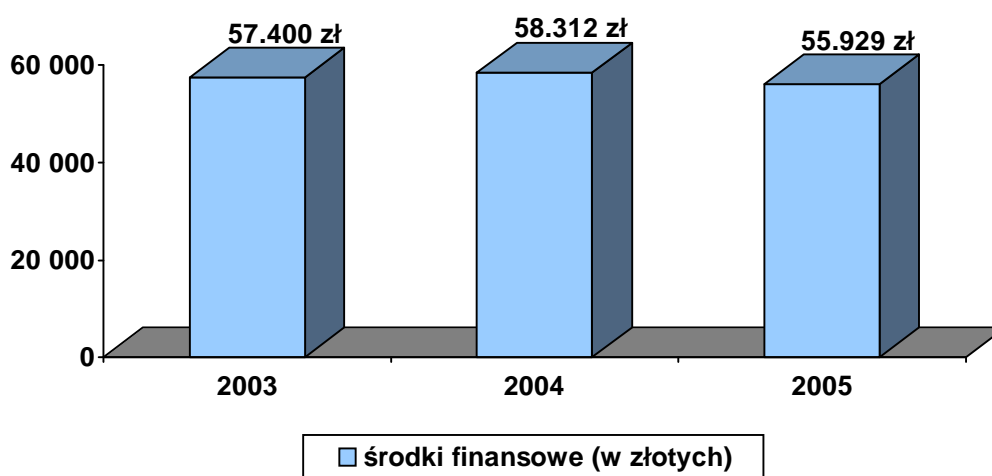
Rozmiary zjawiska uzależnień odnotowane w oficjalnych statystykach różnią się od faktycznego stanu. Najlepiej widać to w sferze odczuć społecznych mieszkańców, którzy bardzo często wskazują na alkoholizm jako poważny problem społeczny. Spośród 284 rodzin objętych pomocą społeczną przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowej Karczmie w 2005 roku, 29 rodzin liczących 120 osób swą trudną sytuację życiową tłumaczyło problemem alkoholowym. Mniej widoczne było używanie narkotyków. W analizowanym okresie z tytułu narkomanii miejscowy Ośrodek świadczył pomoc 1 osobie.

Aby eliminować niekorzystny wpływ alkoholizmu na społeczność gminy, konieczne jest prowadzenie działań o charakterze profilaktycznym oraz różnych form

promocji zdrowego stylu życia. Ważną rolę odgrywają w tym procesie uchwalane corocznie programy profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz podejmowane przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w ramach przysługujących jej uprawnień działania.

W 2005 roku Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przyjęła 6 wniosków dotyczących skierowania na leczenie odwykowe osób uzależnionych, z tego wszystkie zostały skierowane na leczenie.

Środki finansowe służące rozwiązywaniu problemów uzależnień w latach 2003-2005

Dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Nowej Karczmie.

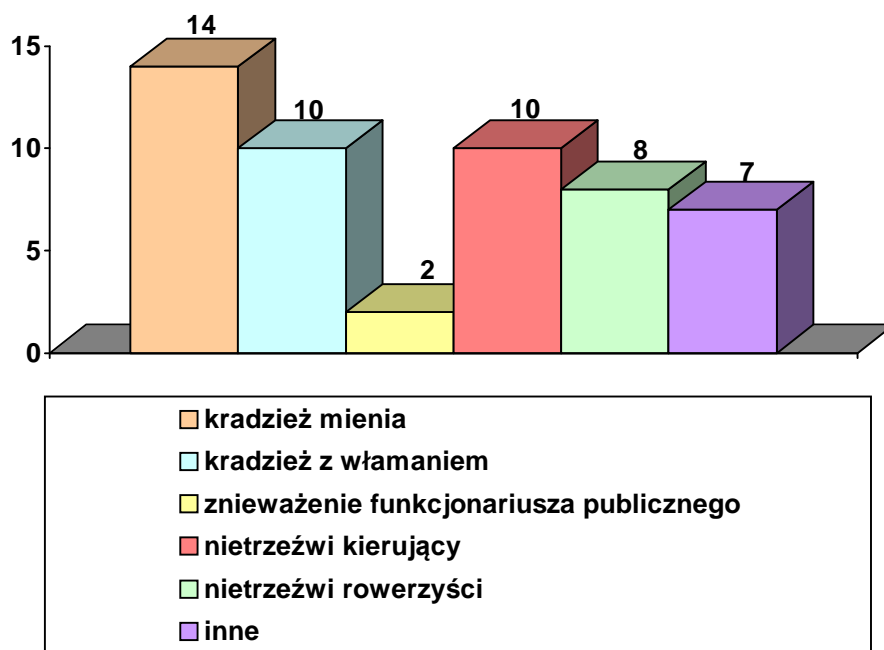
Wielkość środków przeznaczonych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych w gminie Nowa Karczma zmieniała się na przestrzeni lat 2003-2005, osiągając najwyższy poziom w roku 2004. W 2003 r. wyniosła 57.470 zł, w roku następnym wzrosła do 58.312 zł, a w 2005 r. spadła do 55.929 zł.

2.7. KWESTIA PRZESTĘPCZOŚCI

Przestępczość jest jednym z tych zjawisk społecznych, które odciskają dotkliwie piętno na funkcjonowaniu lokalnej społeczności. Jest to margines życia społecznego, ale intensywność zdarzeń oraz częstotliwość, z jaką występują, mogą mieć wpływ na formowanie się postaw i zachowań ludzi tworzących społeczność gminy Nowa Karczma.

Z analizy stanu zagrożenia przestępczością za okres 12 miesięcy 2005 roku wynika, iż na terenie gminy Nowa Karczma stwierdzono ogółem 51 czynów przestępczych.

Wybrane kategorie przestępstw popełnionych w 2005 roku na terenie gminy Nowa Karczma

Dane Posterunku Policji w Liniewie.

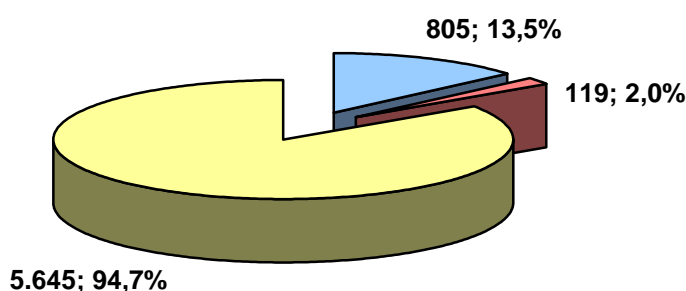
Analizując powyższe zestawienie, należy stwierdzić, iż najczęściej popełnianymi przestępstwami w roku 2005 były kradzieże mienia – ogółem 14 przypadków. Na kolejnych miejscach znalazły się kradzieże z włamaniem (10 czynów) oraz przestępstwa drogowe (18 czynów, w tym 10 przypadków prowadzenia pojazdu w stanie nietrzeźwości oraz 8 przypadków kierowania rowerem w stanie nietrzeźwości). W analizowanym okresie odnotowano również 2 przypadki znieważenia funkcjonariusza publicznego oraz po jednym przypadku usiłowania kradzieży konia, nieumyślnego spowodowania śmierci człowieka, uszkodzenia ciała, oszustwa, wyłudzenia pieniędzy, groźby karalnej i uszkodzenia mienia.

Spośród wszystkich przestępstw popełnionych na terenie gminy Nowa Karczma, 22 ich sprawców nie wykryto, a trzy z nich zostały dokonane przez 3 osoby nieletnie w wieku 16-17 lat (wśród nich były dwie kradzieże mienia oraz przypadek uszkodzenia ciała).

2.8. KWESTIA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

W rozumieniu ustawy o pomocy społecznej niepełnosprawność oznacza stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy, powodujący trwałe lub okresowe utrudnienie, ograniczenie bądź uniemożliwienie samodzielnej egzystencji. Tymczasem obecnie niepełnosprawność jest również rozumiana jako wynik barier społecznych, ekonomicznych oraz fizycznych, jakie jednostka napotyka w środowisku zamieszkania. W związku z tym polityka społeczna powinna promować aktywne działania na wszystkich szczeblach życia społecznego oraz aktywnie wspierać wszelkie działania na rzecz równouprawnienia osób niepełnosprawnych, a także przeciwdziałać ich dyskryminacji i tworzyć mechanizmy wyrównujące szanse życiowe oraz warunki do korzystania z przysługujących im praw.

Osoby niepełnosprawne a ludność gminy w 2002 roku

- osoby niepełnosprawne prawnie
- osoby niepełnosprawne biologicznie
- pozostali mieszkańcy gminy

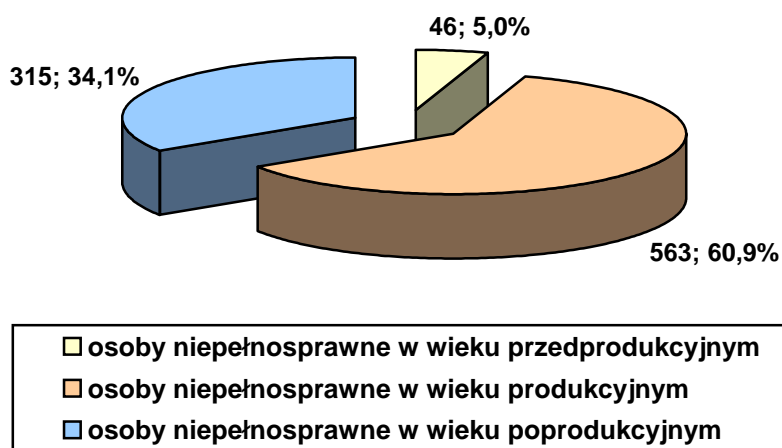
Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

W roku 2002 w gminie Nowa Karczma zamieszkiwały 924 osoby niepełnosprawne (w tym 474 mężczyzn i 450 kobiet), co stanowiło 15,5% ogółu mieszkańców gminy. Grupa ta była silnie zróżnicowana nie tylko pod względem stopnia niepełnosprawności, ale także wieku, wykształcenia i źródła utrzymania.

W skali całego kraju zdecydowana większość osób niepełnosprawnych – 84% – utrzymuje się głównie ze świadczeń społecznych: rent, emerytur i zasiłków (w 2005 roku z powodu niepełnosprawności z pomocy społecznej w gminie Nowa Karczma skorzystało 218 osób w 60 rodzinach i była to czwarta, co do wielkości, pod względem liczby beneficjentów, przyczyna udzielania wsparcia). Jedynie dla 8% tej populacji

główne źródło utrzymania stanowi praca, zaś kolejne 8% pozostaje na utrzymaniu innych osób, nie posiadając własnych środków na przeżycie. Prawie połowa osób niepełnosprawnych legitymuje się, co najwyżej, wykształceniem podstawowym, a to znacznie utrudnia wejście na rynek pracy i utrzymanie zatrudnienia.

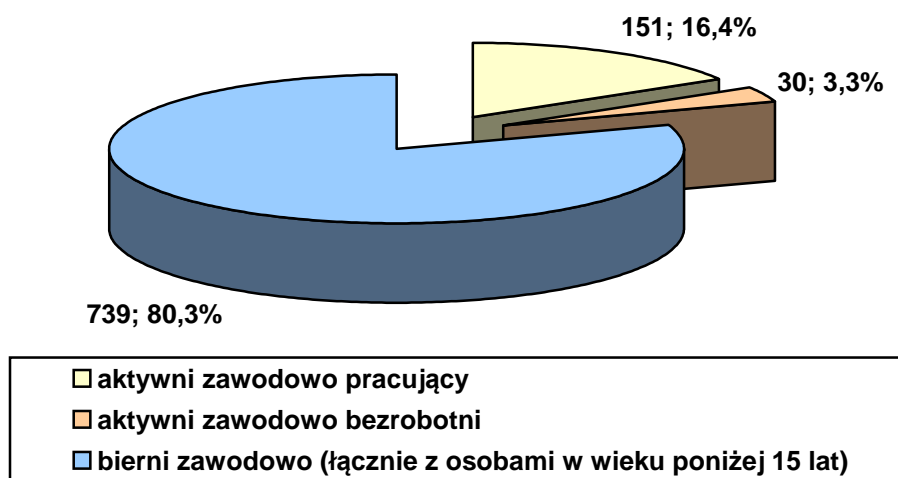
Osoby niepełnosprawne według ekonomicznych grup wieku w 2002 roku

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

W 2002 roku ponad 60% niepełnosprawnych w gminie było w wieku produkcyjnym (563 osoby), co było zjawiskiem wielce niepokojącym. Liczną grupę reprezentowały również osoby w wieku poprodukcyjnym – ogółem 315 osób. Najmniejszą liczebnie grupę stanowiły dzieci i młodzież – łącznie 46 osób.

Osoby niepełnosprawne według aktywności ekonomicznej w 2002 roku

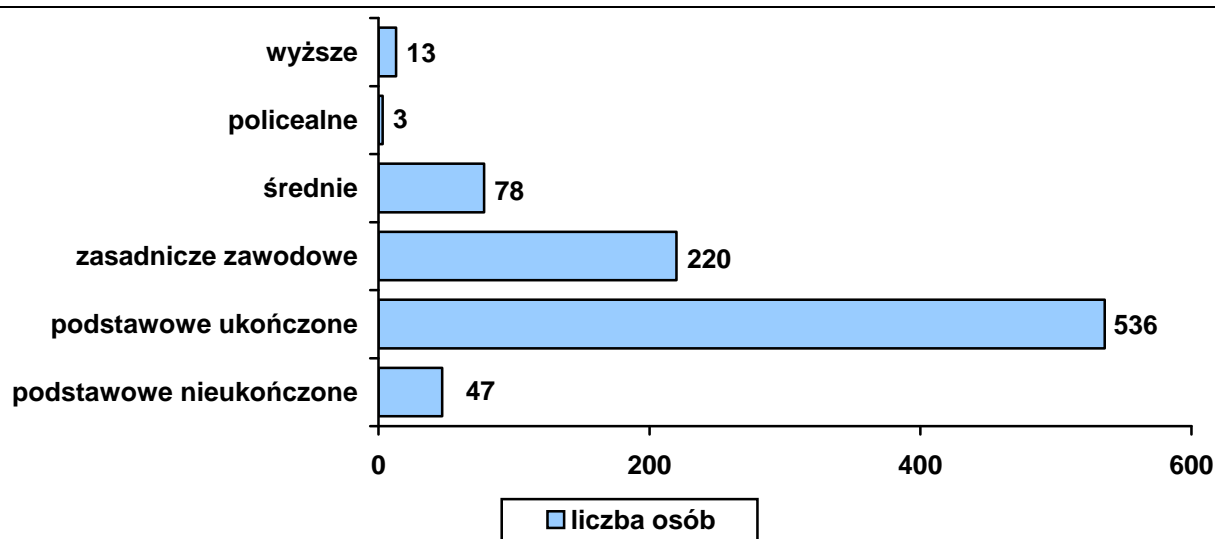

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

W 2002 roku zdecydowana większość osób niepełnosprawnych w gminie była bierna zawodowo – 739 osób. Wśród aktywnych zawodowo zarejestrowano 151 osób pracujących i 30 osób pozostających bez pracy.

Integracja społeczna osób niepełnosprawnych przez pracę stanowi w Polsce bardzo wymagające i trudne do realizacji zadanie. Istnieje wiele czynników wpływających niekorzystnie na zatrudnianie osób niepełnosprawnych. Po stronie podażowej są to (poza relatywnie niskimi kwalifikacjami osób niepełnosprawnych): słabe motywacje i liczne bariery instytucjonalno-infrastrukturalne, a po stronie popytu na pracę: niechęć pracodawców i w konsekwencji znaczny koszt ich motywowania oraz ogólnie trudny rynek pracy, charakteryzujący się słabą dynamiką tworzenia miejsc pracy.

Osoby niepełnosprawne w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia w 2002 r.

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

W 2002 roku najliczniejszą grupę niepełnosprawnych w gminie stanowiły osoby z wykształceniem podstawowym ukończonym – 536 osób.

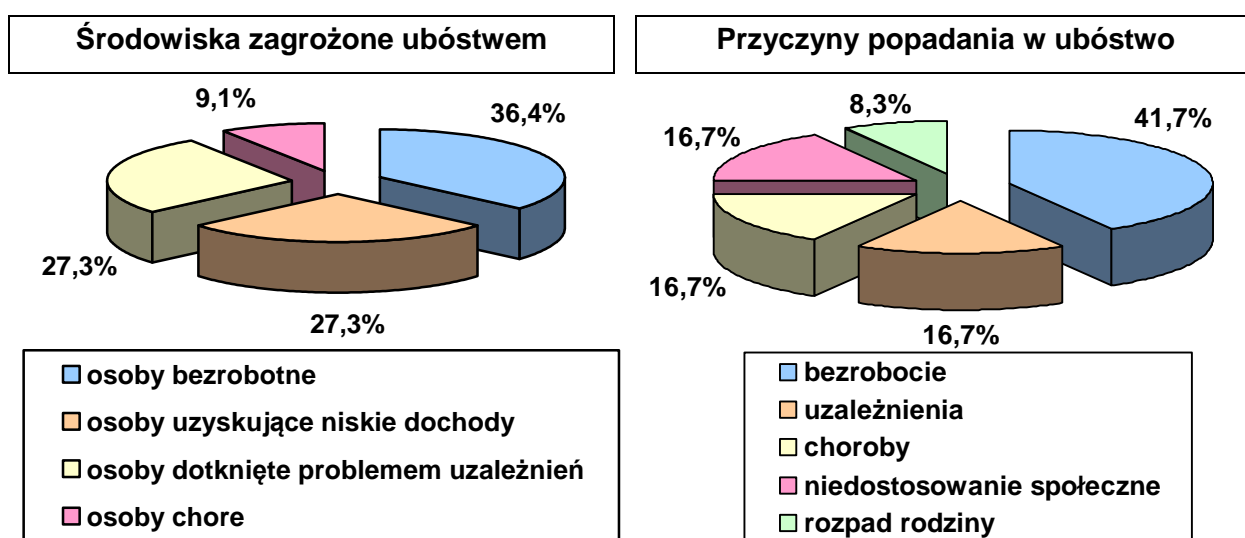
Osoby niepełnosprawne są bardzo zróżnicowaną grupą ludzi, w związku z tym konieczna jest polityka, która będzie respektować tę różnorodność. Szczególnej uwagi wymagają osoby o złożonych, wielorakich potrzebach uzależniających je od pomocy innych oraz ich rodziny. Niepełnosprawni są często gorzej wykształceni, co zdecydowanie utrudnia ich funkcjonowanie na rynku pracy. Rodziny posiadające niepełnosprawne dzieci wymagają szczególnej uwagi, jeżeli chodzi o ich edukację i społeczne włączanie oraz możliwości rehabilitacyjne.

Szczególnych wysiłków wymaga rehabilitacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych, tj. m.in.: promocja dostępu osób niepełnosprawnych do zatrudnienia oraz budowa systemu wsparcia dla osób chorych psychicznie, których systematycznie przybywa. Wspomniane działania stwarzają możliwość integracji tej grupy osób z pozostałą częścią społeczeństwa. Jednocześnie nadal powinny być konsekwentnie likwidowane bariery architektoniczne, komunikacyjne oraz transportowe, utrudniające osobom niepełnosprawnym funkcjonowanie w społeczeństwie.

2.9. IDENTYFIKACJA NAJWAŻNIEJSZYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY

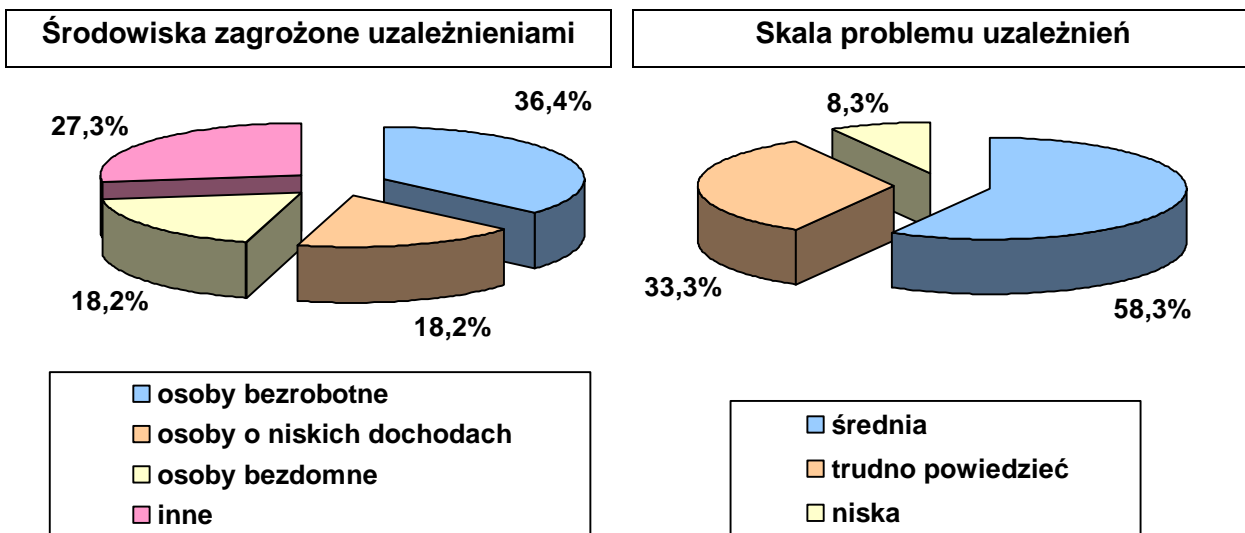
Identyfikacja problemów społecznych jest jednym z najważniejszych elementów każdego postępowania diagnostycznego, mającego określić zasadnicze problemy i ewentualne kierunki ich rozwiązywania. Podstawowym narzędziem badawczym, za pomocą którego identyfikowano problemy społeczne gminy, była ankieta rozesłana do osób mających wpływ na kształt lokalnej polityki społecznej, między innymi do osób reprezentujących wybrane instytucje lokalne, takie jak: ośrodek zdrowia, kościół, szkoła, organizacje pozarządowe, a także do lokalnych przedsiębiorców, pracowników socjalnych GOPS-u, radnych, mieszkańców gminy.

Poniższe zestawienia prezentują obraz najistotniejszych kwestii dotyczących lokalną społeczność.

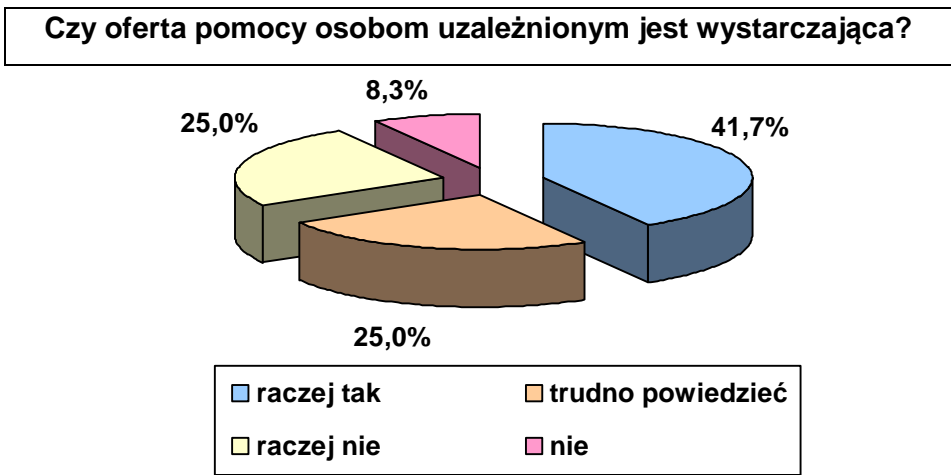
Badania własne Centrum AV.

Według badanych, problem ubóstwa dotyczy najbardziej osób bezrobotnych (36,4%), uzyskujących niskie dochody i dotkniętych problemem uzależnień (po 27,3%), a następnie osób chorych. Jako najczęstsze przyczyny popadania w stan ubóstwa respondenci podawali bezrobocie (41,73%), uzależnienia, choroby i niedostosowanie społeczne (po 16,7%) oraz rozpad rodziny.

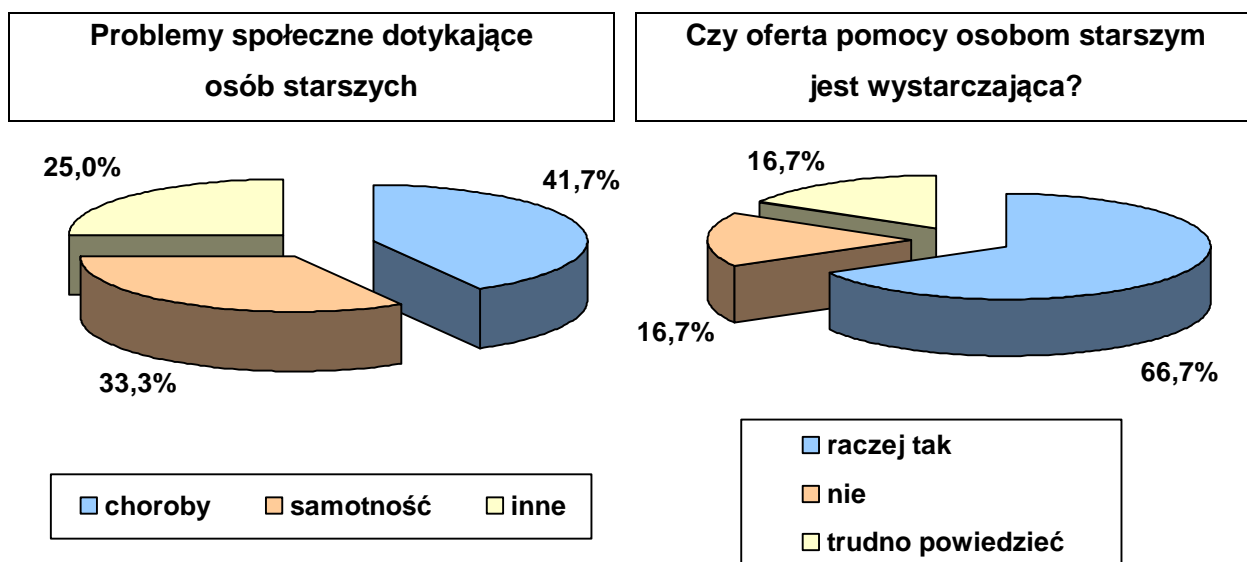
Badania własne Centrum AV.

W kwestii środowisk zagrożonych zjawiskiem uzależnień najczęściej wymienianymi grupami były osoby bezrobotne (36,4%) oraz osoby bezdomne i uzyskujące niskie dochody (po 18,2%). Określając skalę występowania tego problemu, większość badanych (58,3%) oceniła ją jako średnią, a jedna trzecia ankietowanych nie umiała sprecyzować swego stanowiska. Tylko jeden respondent uznał skalę problemu za niską.

Badania własne Centrum AV.

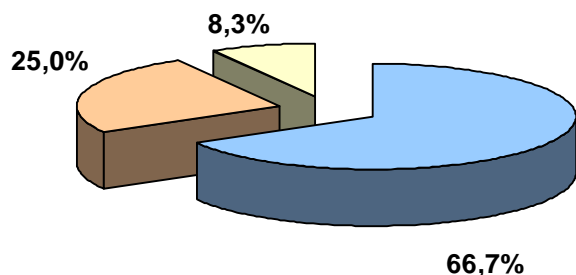
Jeśli chodzi o ocenę oferty pomocy dla osób uzależnionych, to „raczej tak” odpowiedziało 41,7% badanych. Jedna czwarta badanych nie potrafiła jasno określić swego stanowiska i tyleż samo osób uznało pomoc za raczej niewystarczającą. 8,3% respondentów uznało ofertę pomocy uzależnionym za niewystarczającą.

Badania własne Centrum AV.

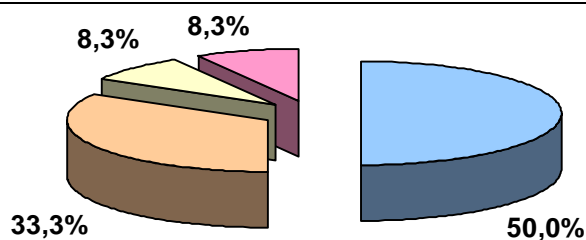
W kwestii osób starszych badani za najczęstszy problem dotykający tę grupę osób podawali choroby (41,7%) i samotność (33,3%). Innymi powodami były niepełnosprawność, brak opieki ze strony rodziny, a także niedostosowanie społeczne. Co do oceny oferty pomocy osobom starszym, najwięcej respondentów (66,7%) stwierdziło, że jest ona raczej wystarczająca. Pozostali ankietowani byli odmiennego zdania lub nie umieli określić swego stanowiska na ten temat (po 16,7%).

Czy osoby niepełnosprawne są akceptowane w środowisku lokalnym?

■ tak
 ■ raczej tak
 ■ raczej nie

Czy oferta pomocy osobom niepełnosprawnym jest wystarczająca?

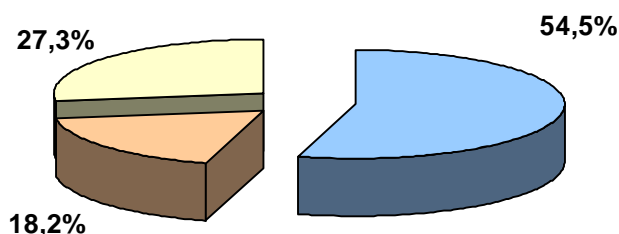

■ raczej tak
■ nie
■ trudno powiedzieć
■ tak

Badania własne Centrum AV.

W kwestii akceptacji osób niepełnosprawnych zdecydowana większość badanych (91,7%) wypowiedziała się pozytywnie, a 8,3% osób odpowiedziało „raczej nie”. Jeśli natomiast chodzi o ofertę pomocy ww. osobom, to łącznie 58,3% ankietowanych oceniło ją pozytywnie. Odmienne stanowisko zaprezentowała jedna trzecia respondentów, natomiast 8,3% pytanych nie miało zdania na ten temat.

Problemy społeczne dotyczące osób niepełnosprawnych?

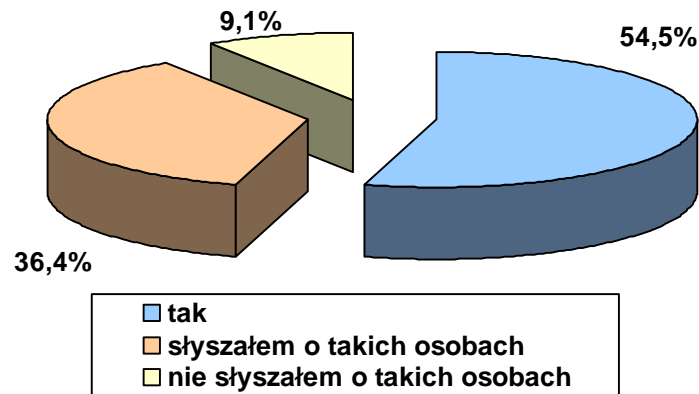

■ bariery architektoniczne
■ utrudniony dostęp do placówek rehabilitacyjnych
■ inne

Badania własne Centrum AV.

Za problemy najbardziej nękające osoby niepełnosprawne badani uznali bariery architektoniczne (54,5%) oraz trudności związane z dostępem do placówek rehabilitacyjnych (18,2%).

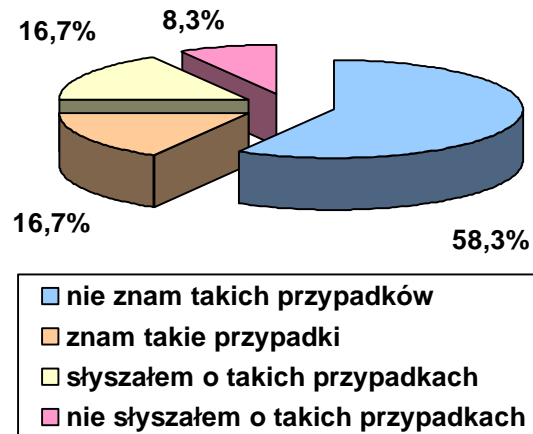
Czy na terenie gminy zamieszkują osoby chore psychicznie?

Badania własne Centrum AV.

Zagadnienie osób chorych psychicznie zamieszkujących gminę Nowa Karczma nie jest obce jej mieszkańcom. 54,5% ankietowanych zna takie osoby, 36,4% badanych słyszało o fakcie zamieszkiwania takich osób w gminie, a jedynie 9,1% o nich nie słyszało.

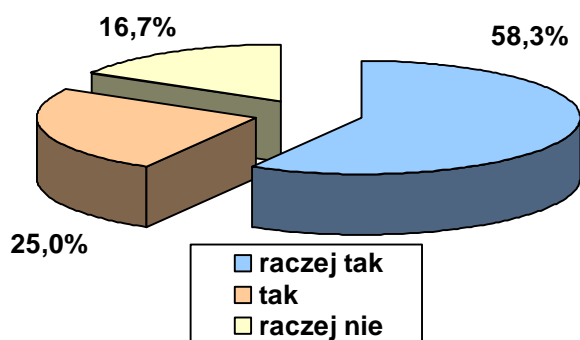
Czy w rodzinach istnieje zjawisko przemocy domowej?

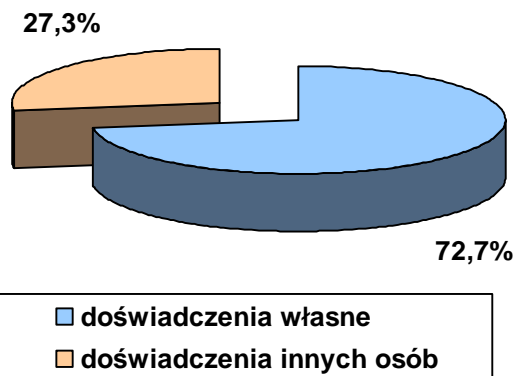
Badania własne Centrum AV.

Podjmując kwestię zjawiska przemocy domowej, ponad połowa badanych (58,3%) stwierdziła, iż nie zna takich przypadków. Jednocześnie 33,4% ankietowanych odpowiedziało, że zna takie przypadki lub o nich słyszało. 8,3% osób stwierdziło, że temat ten jest im obcy.

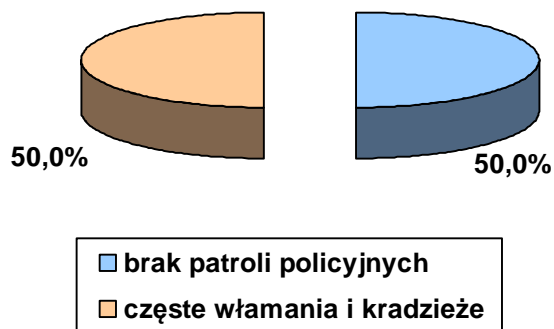
Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie w miejscu zamieszkania?

Źródło wiedzy na temat stanu bezpieczeństwa w gminie

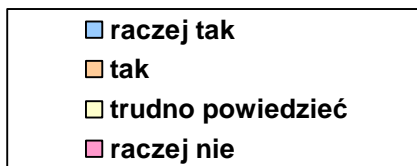
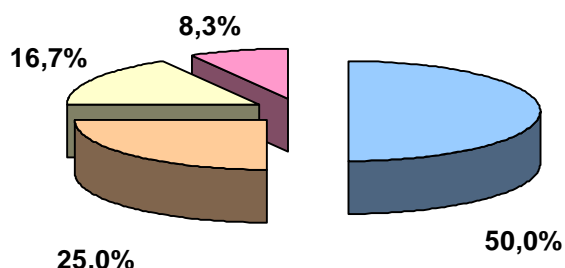
Przyczyny braku bezpieczeństwa

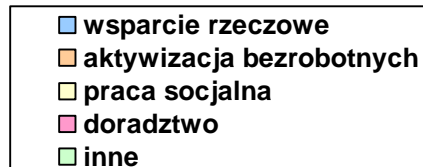
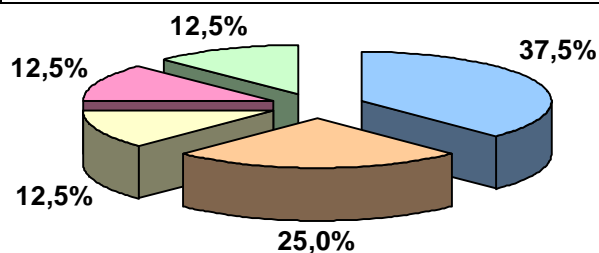
Badania własne Centrum AV.

Jeśli chodzi o kwestię poczucia bezpieczeństwa w gminie, to badani w większości czują się raczej bezpiecznie (58,3%), bądź bezpiecznie (25,0%). Odmiennego zdania było 16,7% pytanych, którzy jako główne przyczyny braku bezpieczeństwa wymienili brak patroli policyjnych oraz częste włamania i kradzieże. Głównym źródłem wiedzy badanych na temat stanu bezpieczeństwa w środowisku lokalnym były doświadczenia własne.

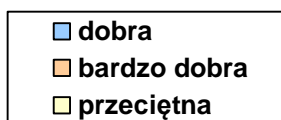
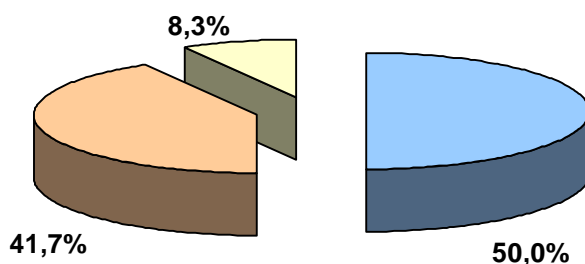
Czy pomoc GOPS-u jest wystarczająca?

Jaką formę wsparcia powinien oferować GOPS?

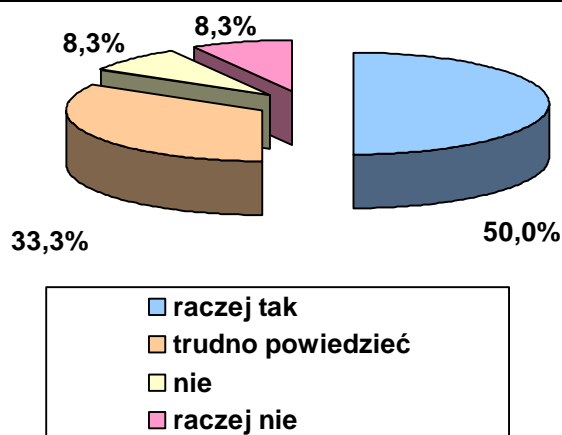
Ocena pracy pracowników socjalnych

Badania własne Centrum AV.

W kwestii oceny pomocy udzielanej przez GOPS, 50% badanych stwierdziło, iż jest ona raczej wystarczająca, a 25% uznało pomoc za w pełni wystarczającą. 16,7% pytanych nie było w stanie określić swego stanowiska, a 8,3% ankietowanych uznało pomoc za raczej niewystarczającą. W kwestii form wsparcia, jakie powinien oferować GOPS, badani wskazywali najczęściej wsparcie rzeczowe (37,5%) oraz aktywizację bezrobotnych (25%), a także pracę socjalną i doradztwo. Jeśli natomiast chodzi o ocenę pracy pracowników socjalnych, 91,7% badanych oceniło ją dobrze i bardzo dobrze. Pozostali określili ją jako przeciętną.

**Czy oferta pomocy świadczonej przez organizacje pozarządowe
zaspokaja potrzeby środowiska lokalnego?**

Badania własne Centrum AV.

Oceniając adekwatność pomocy świadczonej przez organizacje pozarządowe w stosunku do potrzeb ludności gminy, połowa badanych oceniła ją raczej pozytywnie, a jedna trzecia nie potrafiła jasno sprecyzować swego stanowiska. 16,6% pytanym osób uznało, że pomoc organizacji pozarządowych nie zaspokaja lub raczej nie zaspokaja potrzeb środowiska lokalnego.

2.10. ANALIZA SWOT

Bardzo użyteczną metodą przy określaniu priorytetów rozwojowych jest coraz powszechniej stosowana w pracach nad strategią analiza SWOT. Nazwa SWOT jest akronimem angielskich słów: Strengths (mocne strony), Weaknesses (słabe strony), Opportunities (szanse w otoczeniu), Threats (zagrożenia w otoczeniu). Analiza SWOT jest efektywną metodą identyfikacji słabych i silnych stron organizacji oraz badania szans i zagrożeń, jakie stoją przed organizacją. Analizę tę można z powodzeniem zastosować do dowolnego przedsięwzięcia, włącznie z programowaniem strategicznym.

Wnikliwe opracowanie SWOT jest istotnym etapem procesu planowania strategicznego. Przy właściwym opracowaniu stanowi punkt wyjściowy dla określania celów strategicznych oraz projektów socjalnych.

Analiza SWOT została przygotowana w miejscowym Ośrodku Pomocy Społecznej. Przedstawione poniżej czynniki obejmują:

- **siły** – wewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na sytuację społeczną,

- **słabości** – wewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na sytuację społeczną,
- **szanse** – zewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na realizację celów,
- **zagrożenia** – zewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na realizację celów.

Wynik prac obrazują prezentowane poniżej zestawienia. Dodać należy, że w analizie SWOT odniesiono się wyłącznie do kwestii społecznych.

Kwestia ludzi bezdomnych

Mocne strony

- możliwość określenia liczby bezdomnych,
- wiedza na temat miejsc grupowania się bezdomnych,
- gmina dostrzega różnorodność problemu bezdomności i prowadzi działania zapobiegawcze,
- informowanie bezdomnych o ich prawach i możliwościach uzyskania pomocy,
- gmina korzysta z pomocy działających w Trójmieście organizacji pozarządowych, niosących pomoc bezdomnym.

Słabe strony

- gmina nie dysponuje indywidualnymi programami wychodzenia z bezdomności,
- niedostateczne angażowanie służb do działań na rzecz bezdomnych,
- minimalizowanie zjawiska bezdomności w małych społecznościach lokalnych,
- brak struktury stacjonarnej i standaryzacji usług dla bezdomnych oraz odpowiedniej infrastruktury na poziomie lokalnym dla osób wychodzących z bezdomności.

Szanse

- nie ogranicza się praw obywatelskich osobom bezdomnym.

Zagrożenia

- brak programów w zakresie budownictwa socjalnego,
- brak dostępu do programów rządowych przeciwdziałających bezdomności,
- nieobiektywne przedstawianie w mediach zjawiska bezdomności,
- społeczeństwo nie akceptuje osób bezdomnych,
- istnienie zjawiska długotrwałego bezrobocia wśród osób bezdomnych.

Kwestia osób uzależnionych

Mocne strony

- dobrze przygotowana kadra do pracy z osobami uzależnionymi,
- dysponowanie przez gminę stałymi środkami finansowymi na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych,
- prawidłowe wykorzystywanie środków pochodzących z zezwoleń,
- istnienie (od 2006 r.) grupy terapeutycznej prowadzonej przez psychologa dla osób współuzależnionych i doznających przemocy.

Słabe strony

- niewłaściwie przygotowana baza lokalowa; brak bazy leczenia odwykowego,
- gmina nie dysponuje miejscami pobytu dla ofiar przemocy,
- brak organizacji pozarządowych zajmujących się osobami uzależnionymi,
- społeczności lokalne nie włączają się w działania pomocowe,
- ograniczona współpraca z Kościołem.

Szanse

- traktowanie uzależnień jako problemu społecznego,
- istnienie systemu wsparcia dla osób i rodzin wymagających specjalistycznej pomocy.

Zagrożenia

- brak zainteresowania fachowców różnych dziedzin wspólną pracą na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom,
- niemożność sprostania potrzebom w zakresie uzyskiwania pomocy w dziedzinie uzależnień,
- niska skuteczność i efektywność działań podejmowanych na rzecz osób uzależnionych,
- niedostateczne wykorzystywanie systemu informacji,
- oznaki zmęczenia, bezsilności i bezradności w społeczeństwie.

Rozwój kadr i służb pomocowych

Mocne strony

- prowadzenie działań socjalnych z rodziną.

Słabe strony

- niewystarczająca pomoc Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych,
- brak wyspecjalizowanej kadry pracowników pomocy społecznej oraz pracowników kompleksowo zajmujących się rodzinami z różnymi problemami,
- przeciążenie pracowników socjalnych liczbą zadań,
- utrudniony dostęp do placówek oświatowych zajmujących się kształceniem w zakresie usług opiekuńczych.

Szanse

- dobre przygotowanie zawodowe absolwentów szkolnictwa do potrzeb rynku w zakresie służb pomocy społecznej,
- stałe doskonalenie zawodowe pracowników pomocy społecznej,
- istnienie współpracy z jednostkami pomocy społecznej prowadzonymi przez inne podmioty.

Zagrożenia

- niewystarczająca, w stosunku do potrzeb, ilość wykwalifikowanej kadry.

Kwestie dzieci, młodzieży i rodziny

Mocne strony

- współpraca instytucji zajmujących się problematyką dzieci i młodzieży,
- zabezpieczanie dzieciom i młodzieży dostępu do różnorodnych form spędzania czasu wolnego.

Słabe strony

- niedostateczna ilość środków finansowych,
- nieadekwatne do potrzeb zatrudnienie kadry merytorycznej w systemie pomocy społecznej,
- brak komunikacji pomiędzy pracownikami sfery rządowej i pozarządowej,
- mała aktywność pracowników służb społecznych na rzecz pomocy dzieciom i młodzieży,
- niewystarczające wspieranie przez samorząd organizacji pozarządowych i grup nieformalnych pracujących na rzecz dzieci, młodzieży i rodziny,
- brak działań w kierunku rozwoju zastępczej opieki rodzinnej nad dziećmi,

- deficyt placówek resocjalizacyjnych dla nieletnich, domów dla samotnych matek oraz ośrodków wsparcia dla rodzin w kryzysie,
- mała aktywność w poszukiwaniu środków pozabudżetowych,
- brak warunków do prowadzenia skutecznej pracy socjalnej,
- niepropagowanie idei wolontariatu na rzecz dzieci i młodzieży.

Szanse

- członkostwo Polski w Unii Europejskiej jest szansą na poprawę polityki społecznej wobec dzieci, młodzieży i rodziny,
- decentralizacja władzy sprzyja udzielaniu pomocy społecznej dzieciom i młodzieży.

Zagrożenia

- występowanie zjawisk: rozpadu więzi społecznych i zaniku kontroli społecznej oraz zagrożeń funkcjonowania rodziny: uzależnień, zjawiska rozpadu więzi rodzinnych, bezrobocia, przemocy w rodzinie i ubóstwa,
- niski poziom współpracy pomiędzy szkołą a rodziną,
- niewystarczająca opieka medyczna w szkołach,
- niski poziom kultury prawnej społeczeństwa,
- brak stabilności prawnej w dziedzinie pomocy społecznej dziecku i rodzinie.

Kwestia osób bezrobotnych

Mocne strony

- wzrost znaczenia wykształcenia jako wartości.

Słabe strony

- wysoka skala bezrobocia na terenie gminy; wysokie bezrobocie długotrwałe zarówno wśród mężczyzn, jak i kobiet,
- występowanie zjawiska dziedziczenia bezrobocia,
- osoby bezrobotne długotrwałe, charakteryzując się niskim poziomem wykształcenia, nie podnoszą swoich kwalifikacji,
- nie istnieją organizacje pozarządowe pomagające osobom bezrobotnym,
- niedostateczne przygotowanie pracowników pomocy społecznej do pracy z osobami bezrobotnymi.

Szanse

- nie wzrasta bezrobocie długotrwałe oraz zjawisko dziedziczenia bezrobocia,

- nie rozwija się zjawisko wykluczenia społecznego w niektórych grupach społecznych,
- władze lokalne i regionalne współpracują z partnerami społecznymi w ramach rozwiązywania problemów osób bezrobotnych i długotrwale bezrobotnych,
- wzrasta mobilność zawodowa i geograficzna,
- wzrasta dostępność kształcenia ustawicznego.

Zagrożenia

- programy dla bezrobotnych długotrwale nie są powiązane z programami rozwoju zasobów ludzkich, przekwalifikowań i reorganizacją,
- istnienie zjawiska osłabienia instytucji rodzinnych w zbiorowościach dotkniętych długotrwałym bezrobociem,
- istnienie zjawiska nielegalnego zatrudnienia.

Kwestia ludzi starszych

Mocne strony

- osoby starsze mają dostateczny dostęp do jednostek organizacyjnych pomocy społecznej,
- prawidłowy obieg informacji o formach pomocy społecznej,
- nie wzrasta liczba świadczeniobiorców pomocy społecznej.

Słabe strony

- nie istnieje określony standard usług dla osób starszych,
- kadra nie posiada profesjonalnego przygotowania w świadczeniu pomocy osobom starszym; niewystarczająca ilość kadry zajmującej się problematyką tych osób,
- niski poziom życia osób starszych,
- gmina nie dysponuje małymi formami pomocy społecznej dla osób starszych,
- na terenie gminy zwiększa się udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców,
- ograniczone możliwości kontynuacji aktywności zawodowej i samorealizacji w organizacjach samopomocowych,
- brak działań w celu poprawy sfery technicznej ułatwiającej codzienne życie osób starszych,
- niewykorzystywanie pomocy wolontariuszy w dziedzinie pomocy osobom starszym.

Szanse

- dostosowywanie standardów usług do wymogów Unii Europejskiej,
- nie wzrasta liczba osób samotnych na terenie gminy,
- ludzie młodzi nie migrują na inne tereny.

Zagrożenia

- brak szkoleń dla kadry realizującej pomoc osobom starszym,
- brak działań w zakresie uwrażliwiania systemu oświaty na problem osób starszych,
- infrastruktura nie jest dostosowana do osób starszych,
- brak koordynacji działań podmiotów na rzecz osób starszych,
- niewłaściwe rozpoznanie potrzeb osób starszych,
- występowanie niekorzystnych zjawisk demograficznych,
- niesprzyjająca pomocy osobom w III wieku ogólna sytuacja społeczna i finansowa kraju.

Kwestia osób niepełnosprawnych

Mocne strony

- środowisko osób niepełnosprawnych jest zaangażowane w działalność samopomocy,
- działania upowszechniające w środowisku lokalnym pozytywne wzorce postaw filantropijnych i charytatywnych,
- pełne rozpoznanie liczby osób niepełnosprawnych.

Słabe strony

- słaby przepływ informacji pomiędzy podmiotami pomocowymi,
- istnienie barier utrudniających pełen udział osób niepełnosprawnych w życiu społecznym,
- nierównomierna i niewystarczająca oferta pomocy osobom niepełnosprawnym,
- niedostateczna baza rehabilitacyjna i oferta opieki nad osobami niepełnosprawnymi.

Szanse

- wzrost społecznej akceptacji osób niepełnosprawnych,
- sektor publiczny współpracuje z sektorem pozarządowym (z poza terenu gminy) w dziedzinie pomocy osobom niepełnosprawnym,
- likwidowanie barier architektonicznych,

- nie wzrasta zapotrzebowanie na placówki opieki stacjonarnej oraz usługi opiekuńcze i stacjonarne.

Zagrożenia

- brak edukacji o rozumieniu potrzeb osób niepełnosprawnych,
- nierównomierne korzystanie ze środków pozabudżetowych i pomocowych,
- niesprzyjająca pomocy osobom niepełnosprawnym sytuacja ekonomiczno-gospodarcza kraju,
- brak działań w zakresie upowszechniania w mediach problematyki niepełnosprawności w celu kształtowania pozytywnych postaw,
- spadek liczby miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych.

2.11. ZASOBY UMOŻLIWIAJĄCE ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Zasobami umożliwiającymi rozwiązywanie problemów społecznych określamy instytucje znajdujące się na terenie gminy lub obejmujące swym zasięgiem działania jej mieszkańców, które funkcjonują w obszarze polityki społecznej i rozwiązują dane problemy. Są to zarówno jednostki samorządowe, jak i niepubliczne, na przykład organizacje pozarządowe.

2.11.1. INSTYTUCJE SAMORZĄDOWE

Instytucją oferującą pomoc i wsparcie mieszkańcom gminy jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, mieszczący się w Nowej Karczmie przy ul. Kościerskiej 9a. Podmiotem prowadzącym placówkę jest Urząd Gminy Nowa Karczma. Ośrodek realizuje zadania wynikające z ustawy o pomocy społecznej i świadczeń rodzinnych, m.in. koordynuje rozwiązywanie problemów społecznych w gminie. Oferta jednostki skierowana jest do mieszkańców gminy, którzy znajdują się w trudnej sytuacji materialno-bytowej i zdrowotnej. Kadre jednostki stanowi kierownik, trzech pracowników socjalnych oraz jeden inny pracownik. Uczestniczą oni w licznych formach doskonalenia i podnoszenia swoich kwalifikacji, wśród których należy wymienić następujące szkolenia, warsztaty i konferencje: „Ośrodek Pomocy Społecznej jako centrum aktywności lokalnej”, „Kontrakt – metoda pracy socjalnej”, „Przeciwdziałanie

narkomanii”, „Ustawa o świadczeniach rodzinnych” oraz „Wiosna w komisjach Rozwiązywania Problemów Alkoholowych”.

2.11.2. ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

W gminie Nowa Karczma funkcjonują: 1 fundacja (z siedzibą na terenie miasta Kościerzyna), 5 stowarzyszeń oraz 4 parafie Kościoła rzymskokatolickiego. Pomiędzy sektorem publicznym a pozarządowym istnieje dobry przepływ informacji dotyczący podopiecznych korzystających z pomocy. Samorząd gminy nie dysponuje uregulowaniami określonymi przez odpowiednie akty prawa miejscowego dotyczące współpracy z organizacjami należącymi do sektora pozarządowego. Pomimo to podejmowana jest współpraca z tymi organizacjami w zakresie zlecenia realizacji zadań własnych, dofinansowania działalności statutowej organizacji oraz wsparcia rzeczowego.

Każda społeczność, w której istnieją silne więzi społeczne, winna organizować współpracę między samorządem a organizacjami pozarządowymi, aby współdziałać w kierunku uzupełnienia i usprawnienia instytucjonalnego form pomocy. Poniżej prezentowane są organizacje pozarządowe działające na terenie gminy Nowa Karczma.

ORGANIZACJE POZARZĄDOWE DZIAŁAJĄCE NA TERENIE GMINY NOWA KARCZMA

Lp.	Nazwa	Adres	Charakterystyka działań
1.	Caritas przy Parafii Św. Antoniego w Nowej Karczmie	Nowa Karczma	Pomoc osobom najuboższym.
2.	Zrzeszenie Kaszubsko-Pomorskie – Oddział w Nowej Karczmie	Nowa Karczma	Prowadzenie działalności edukacyjnej i rozrywkowej.
3.	Towarzystwo Wędkarskie „Kormoran”	Nowa Karczma	Zawody wędkarskie, działalność rozrywkowa.
4.	Ludowy Klub Piłkarski	Grabowo	Działalność sportowa, zagospodarowanie czasu wolnego.

5.	Ochotnicza Straż Pożarna	Nowa Karczma	Działalność ratunkowa oraz rozrywkowa.
6.	Fundacja „Sprawni Inaczej” w Gdańsku – Oddział w Kościerzynie	Kościerzyna	Organizowanie opieki specjalistycznej i rehabilitacji osób z zaburzeniami psychicznymi; zapewnienie specjalistycznej pomocy w prowadzeniu wieloprofilowej rehabilitacji dzieci i młodzieży niepełnosprawnej

2.12. PODSUMOWANIE CZĘŚCI DIAGNOSTYCZNEJ

Dokonujący diagnozy problemów społecznych na terenie gminy zespół korzystał z szeregu możliwości, jakie stwarza funkcjonowanie jednostek organizacyjnych samorządu terytorialnego, jednostek pozarządowych oraz instytucji współdziałających w szeroko rozumianym obszarze polityki społecznej. Nie poprzestając na analizie źródeł zastanych, którymi dysponują Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Policja, Powiatowy Urząd Pracy i inne, korzystano obficie z bardzo wskazanych przy sporządzaniu analiz diagnostycznych źródeł wywołanych, tj. badań ankietowych i analizy SWOT.

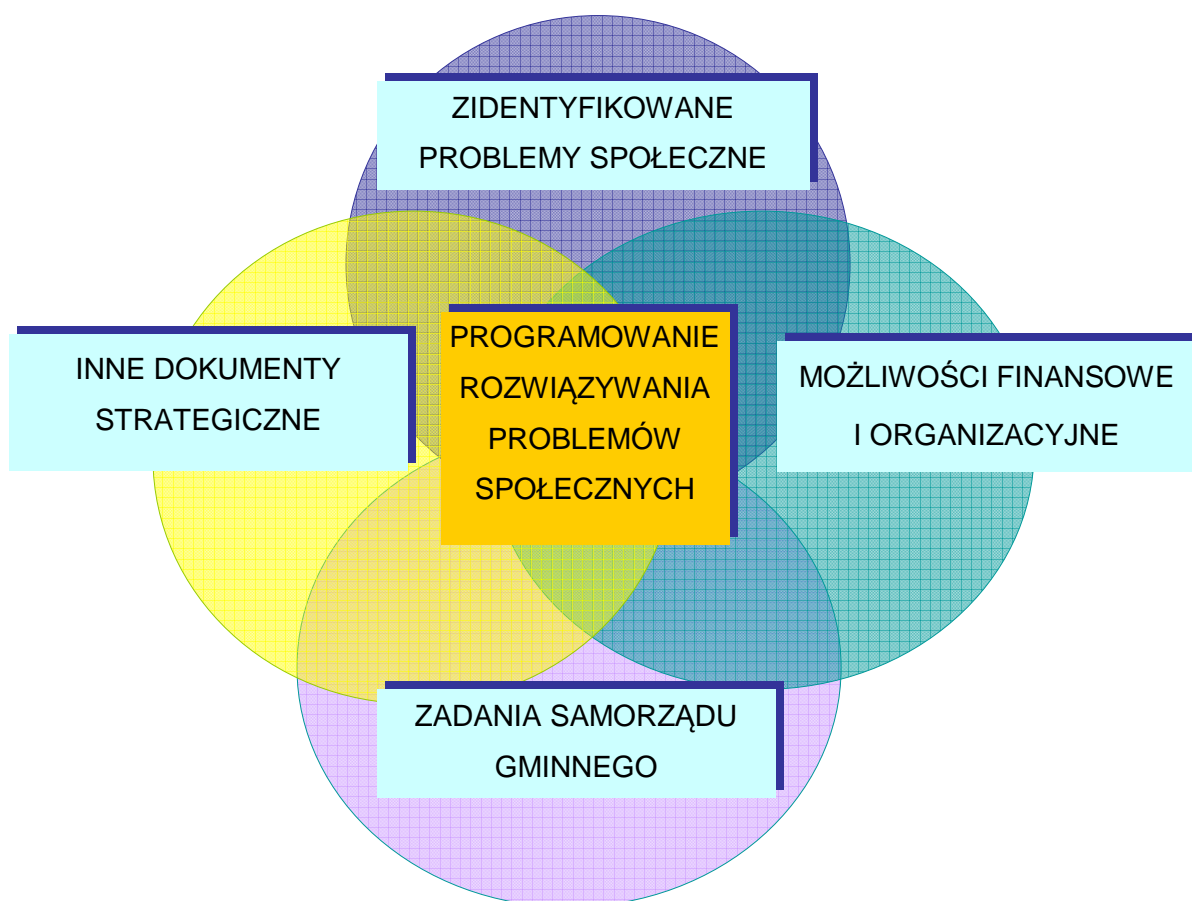
Sumując uzyskane informacje i nakładając wyniki diagnozy na zakres możliwości kompetencyjnych samorządu, możemy wskazać najważniejsze obszary problemowe, których rozwiązanie powinno stać się przedmiotem troski samorządu lokalnego, a są one treścią części programowej niniejszego dokumentu. Zespół przygotowujący dokument uznał, że należy zaprogramować działania, zmierzające do rozwiązania następujących problemów:

- ❖ Rodzina powinna zapewniać swoim członkom oparcie i pomoc. Może to uczynić tylko silna rodzina, w związku z tym wszelkie problemy opiekuńczo-wychowawcze osłabiające jej funkcje powinny być diagnozowane i rozwiązywane. Polepszeniu powinna ulec sytuacja dziecka, w szczególności należy się zająć brakiem miejsc spędzania czasu wolnego.
- ❖ Istnienie bezrobocia skutecznie uniemożliwia realizację celów osobistych i zawodowych znacznej grupie mieszkańców, pogłębiając obszary ubóstwa.

Bezrobocie w swych następstwach może prowadzić do bezdomności i stać się przyczyną wykluczenia ze środowiska lokalnego.

- ❖ Zwiększająca się liczba osób w wieku poprodukcyjnym stwarza konieczność zapewnienia w najbliższych latach odpowiednich usług wzmacniających i wspierających tę grupę społeczną.
- ❖ Niepełnosprawność w istotnym stopniu ogranicza możliwości integracji ze społecznością lokalną. Zapewnienie właściwej opieki osobom niepełnosprawnym winno prowadzić do poprawy ich sytuacji i przeciwdziałać wykluczeniu społecznemu.
- ❖ Uzależnienia są jednym z poważniejszych problemów społecznych. Stają się przyczyną szeregu negatywnych zjawisk, szczególnie przemocy domowej, skutecznie ograniczając wydolność rodzin dotkniętych problemem. Alkoholizm często łączy się z innymi uzależnieniami, co jest istotne w odniesieniu do dzieci i młodzieży.

ZWIĄZEK ZIDENTYFIKOWANYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH Z PROGRAMOWANIEM DZIAŁAŃ

Powyższy wykres przedstawia związek zidentyfikowanych w procesie badawczym problemów społecznych z czynnikami, które należy brać pod uwagę w programowaniu działań służących rozwiązywaniu problemów społecznych środowiska lokalnego. Oczywiście wpływ poszczególnych czynników jest złożony i niejednorodny. Największe znaczenie przy projektowaniu działań mają możliwości kompetencyjne samorządu lokalnego oraz warunki finansowe, nieco mniejsze, choć także istotne, inne dokumenty strategiczne omówione w części wstępnej.

3. CZĘŚĆ PROGRAMOWA

W tej części strategii zawarte są programy szczegółowe polityki i pomocy społecznej, przeznaczone do realizacji na terenie gminy. Zostały one ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów szczegółowych i kierunków działań.

3.1. MISJA

**NOWA KARCZMA GMINĄ ZAPEWNIAJĄCĄ
WSZECHESTRONNY ROZWÓJ SWOIM MIESZKAŃCOM,
KTÓRZY SOLIDARNIE ZAPOBIEGAJĄ
WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU**

3.2. CELE STRATEGICZNE

Problem:

Rodzina powinna zapewniać swoim członkom oparcie i pomoc. Może to uczynić tylko silna rodzina, w związku z tym wszelkie problemy opiekuńczo-wychowawcze osłabiające jej funkcje powinny być diagnozowane i rozwiązywane. Polepszeniu powinna ulec sytuacja dziecka, w szczególności należy się zająć brakiem miejsc spędzania czasu wolnego.

Cel strategiczny 1.

Tworzenie warunków sprzyjających umacnianiu instytucji rodziny, a w szczególności ochrona pozycji dziecka.

Cele szczegółowe:

- 1.1. Pomoc w likwidacji przyczyn dysfunkcji.
- 1.2. Wspieranie i usprawnianie systemu wsparcia dla rodziny: psychologicznego, prawnego, socjalnego.
- 1.3. Zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiednich warunków do życia i rozwoju, zgodnie z ich potrzebami i przysługującymi im prawami.
- 1.4. Przeciwdziałanie szerzeniu się postaw destrukcyjnych, agresywnych i aspołecznych w środowisku dzieci i młodzieży.

Kierunki działań:

1. Systematyczna praca socjalna z rodzinami z problemem opiekuńczo-wychowawczym.
2. Pomoc materialna dla rodzin pozostających w trudnej sytuacji ekonomicznej realizowana przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej z systemu pomocy społecznej oraz z systemu świadczeń rodzinnych.
3. Rozwój sieci świetlic środowiskowych, a w szczególności socjoterapeutycznych, oferujących pomoc dzieciom z rodzin z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi poprzez: dożywanie, właściwą opiekę pedagogiczną, pomoc w rozwiązywaniu trudności szkolnych, możliwość konstruktywnego spędzania czasu wolnego, utworzenie funduszu stypendialnego.

4. Systematyczna współpraca z istniejącymi w powiecie jednostkami zapewniającymi całodobową opiekę dla dzieci.
5. Systematyczna współpraca z wymiarem sprawiedliwości właściwym ze względu na położenie gminy, w szczególności: sądem rodzinnym, kuratorami sądowymi dla dzieci i młodzieży.
6. Współpraca z organizacjami pozarządowymi promującymi rodzinne formy opieki zastępczej.
7. Współuczestnictwo w kampaniach medialnych i informacyjnych, organizowanych przez inne podmioty pomocy społecznej (PCPR, ROPS, inne).
8. Systematyczne współdziałanie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej z placówkami oświatowymi w celu bieżącej analizy sytuacji dzieci i młodzieży uczęszczającej do szkół, a w szczególności przeciwdziałanie pojawiającym się patologiom.
9. Organizacja zajęć popołudniowych dla dzieci i młodzieży w oparciu o istniejącą infrastrukturę, jak i budowę oraz urządzenie nowych obiektów.
10. Podjęcie działań w kierunku aktywizowania wolontariatu na rzecz opieki nad dzieckiem.
11. Organizacja mieszkań socjalnych na terenie gminy.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada i Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Problem:

Istnienie bezrobocia skutecznie uniemożliwia realizację celów osobistych i zawodowych znacznej grupie mieszkańców, pogłębiając obszary ubóstwa. Bezrobocie w swych następstwach może prowadzić do bezdomności i stać się przyczyną wykluczenia ze środowiska lokalnego.

Cel strategiczny 2.

Budowa systemu wsparcia dla osób bezrobotnych poprzez promocję zatrudnienia i przedsiębiorczości.

Cele szczegółowe:

- 2.1. Przeciwdziałanie i eliminowanie negatywnych skutków psychospołecznych bezrobocia, bezdomności i ubóstwa.
- 2.2. Rozwijanie aktywnych form pomocy osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym – długotrwale bezrobotnym, w tym kobietom.
- 2.3. Dążenie do wyrównywania szans różnych grup społecznych na rynku pracy z uwzględnieniem grup dyskryminowanych.

Kierunki działań:

1. Stała współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie monitorowania zjawiska bezrobocia na terenie gminy.
2. Budowa sieci współpracy między instytucjami i organizacjami pracującymi na rzecz bezrobotnych.
3. Objęcie pomocą materialną rodzin dotkniętych problemem bezrobocia.
4. Tworzenie na terenie gminy sprzyjającego klimatu dla potencjalnych inwestorów mogących tworzyć nowe miejsca pracy.
5. Redukowanie psychospołecznych skutków bezrobocia:
 - Przyuczenie do zawodu, aktywizacja zawodowa, nauka języków obcych,
 - Akcje edukacyjne,
 - Zatrudnienie socjalne,
 - Uruchomienie grup samopomocowych.
6. Utworzenie Klubu Integracji Społecznej.
7. Wspieranie systemowych rozwiązań organizacyjnych, umożliwiających podjęcie

pracy w formie spółdzielni socjalnych oraz samozatrudnienia, m.in. prowadzenie kursów „małego biznesu”.

8. Nawiązanie kontaktu z organizacjami pozarządowymi z terenu województwa dla skutecznego rozwiązywania problemu bezrobocia.
9. Współdziałanie w programach realizowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego przez instytucje rynku pracy.
10. Bieżący monitoring ofert programowych i ewentualne opracowanie projektów mających na celu rozwiązywanie problemu bezrobocia, w szczególności wśród kobiet i osób długotrwale bezrobotnych.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada i Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Problem:

Zwiększająca się liczba osób w wieku poprodukcyjnym stwarza konieczność zapewnienia w najbliższych latach odpowiednich usług wzmacniających i wspierających tę grupę społeczną.

Cel strategiczny 3.

Rozwijanie zintegrowanego systemu wsparcia na rzecz osób starszych.

Cele szczegółowe:

- 3.1. Przeciwdziałanie izolacji i wykluczeniu społecznemu ludzi starych.
- 3.2. Poszerzenie i poprawa świadczonych usług.
- 3.3. Aktywizacja środowiska, tworzenie grup samopomocowych, grup sąsiedzkich, grup wsparcia itp.

Kierunki działań:

1. Rozwijanie systemu pomocy osobom starym w ich środowisku zamieszkania:
 - Usługi opiekuńcze świadczone przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
 - Stworzenie bazy danych o osobach i placówkach świadczących usługi opiekuńcze i pielęgniarstwo,
 - Realizacja programów wolontarystycznych prowadzonych przez organizacje pozarządowe.
2. Podjęcie działań w kierunku organizacji dziennego domu pomocy ze świetlicą i warsztatami manualnymi.
3. Rozwój sieci usług na rzecz osób starych.
4. Systematyczna współpraca z Domami Pomocy i Zakładami Opieki Zdrowotnej, działającymi na terenie powiatu.
5. Szerzenie idei wolontariatu oraz zwiększenie roli organizacji pozarządowych w realizacji zadań pomocowych.
6. Współpraca z instytucjami, organizacjami, kościołami, związkami wyznaniowymi, które prowadzą akcje na rzecz ludzi starych.

7. Doradztwo i zachęcanie do rozwoju małych form pomocy dla osób starych, jak rodzinne domy pomocy,

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada i Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Problem:

Niepełnosprawność w istotnym stopniu ogranicza możliwości integracji ze społecznością lokalną. Zapewnienie właściwej opieki osobom niepełnosprawnym winno prowadzić do poprawy ich sytuacji i przeciwdziałać wykluczeniu społecznemu.

Cel strategiczny 4.

Tworzenie warunków dla pełnego uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich rodzin w życiu społecznym.

Cele szczegółowe:

1. Podejmowanie działań zmierzających do ograniczenia skutków niepełnosprawności.
2. Zapewnienie osobom niepełnosprawnym takich warunków, aby mogły aktywnie uczestniczyć w życiu społeczności lokalnej na miarę swoich możliwości i potrzeb, a osobom pełnosprawnym pozwoliły traktować niepełnosprawnych z należytą im godnością.
3. Aktywizacja osób upośledzonych i chorych psychicznie.

Kierunki działań:

1. Współdziałanie w zakresie likwidacji barier architektonicznych i komunikacyjnych poprzez:
 - Umożliwienie pokonywania różnych poziomów w miejscach, gdzie występują różnice wysokości;
 - Systematyczne przystosowywanie do potrzeb osób niepełnosprawnych obiektów użyteczności publicznej;
 - Kontynuowanie montażu poręczy w domach mieszkalnych oraz w miejscach o dużym nachyleniu powierzchni;
 - Świadczenie usług przewozowych samochodem specjalnie przystosowanym do potrzeb osób niepełnosprawnych.

2. Poszerzenie integracyjnego systemu edukacji:
 - Przystosowanie budynków przedszkoli i szkół (likwidacja barier architektonicznych);
 - Zatrudnianie i szkolenie fachowej kadry do pracy w oświatowych placówkach integracyjnych; tworzenie nowych oddziałów integracyjnych w szkołach i przedszkolach;
 - Prowadzenie działań profilaktycznych i rehabilitacyjnych.
3. Rozwój pracy socjalnej na rzecz integracji osób niepełnosprawnych ze środowiskiem lokalnym.
4. Współdziałanie z PFRON-em i organizacjami pozarządowymi dla skuteczniejszego rozwiązywania problemów osób niepełnosprawnych.
5. Organizowanie zajęć warsztatowych dla niepełnosprawnych.
6. Współpraca i wspieranie działalności stowarzyszeń działających na rzecz osób niepełnosprawnych.
7. Organizacja mieszkań chronionych.
8. Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie i Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie aktywizacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych.
9. Rozwój usług specjalistycznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi.
10. Utworzenie środowiskowego domu samopomocy.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada i Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Problem:

Uzależnienia są jednym z poważniejszych problemów społecznych. Stają się przyczyną szeregu negatywnych zjawisk, szczególnie przemocy domowej, skutecznie ograniczając wydolność rodzin dotkniętych problemem. Alkoholizm często łączy się z innymi uzależnieniami, co jest istotne w odniesieniu do dzieci i młodzieży.

Cele strategiczny 5.

Budowa zintegrowanego systemu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień na terenie gminy.

Cele szczegółowe:

- 5.1. Zapobieganie powstawaniu nowych problemów uzależnień.
- 5.2. Zmniejszanie rozmiarów problemów, które aktualnie występują.
- 5.3. Zapobieganie problemowi przemocy w rodzinie.
- 5.4. Zwiększenie zasobów niezbędnych do radzenia sobie z już istniejącymi problemami.

Kierunki działań:

1. Ograniczanie i zmiana struktury spożycia napojów alkoholowych.
2. Zmiana zachowań i postaw mieszkańców w sytuacjach związanych z alkoholem.
3. Wdrożenie stosownych form profilaktyki kierowanej w szczególności do dzieci i młodzieży.
4. Budowanie skutecznych form kontroli prawnej i społecznej nad szkodliwymi formami postępowania osób nadużywających alkoholu.
5. Zwiększenie skuteczności i dostępności terapii w zakresie nowoczesnych strategii i metod rozwiązywania problemów alkoholowych.
6. Opracowanie i realizacja gminnych programów przeciwdziałania narkomanii, przemocy w rodzinie, rozwiązywania problemów alkoholowych, współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada i Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

3.3. MONITORING I WDRAŻANIE STRATEGII

3.3.1. MONITORING I EWALUACJA

Monitoring i ewaluacja zapisów strategicznych polegają na systematycznej ocenie realizowanych działań oraz modyfikacji kierunków działania w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą pojawić się poprzez zmianę regulacji prawnych czy też narastanie poszczególnych dolegliwości społecznych. Całościowa ocena wymaga odpowiedzi na pytania o zgodność ocenianej polityki z przyjętymi wartościami i zasadami. Ewaluacja jest działalnością z natury normatywną, gdyż z jednej strony wykorzystuje się w niej istniejące normy, z drugiej zaś w jej wyniku mogą pojawić się propozycje wprowadzenia nowych norm i procedur. Jest także działalnością instrumentalną, ponieważ jej podstawowym celem jest dostarczenie podmiotom polityki społecznej praktycznej wiedzy potrzebnej przy podejmowaniu decyzji.

Elementami skutecznego monitoringu i ewaluacji będą przede wszystkim:

- **Zespół wdrażający strategię.**

Zespół powinien zostać powołany przez wójta odrębnym zarządzeniem, a w jego skład mogą wejść m.in.: zastępca wójta, kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz inne osoby wskazane przez wójta.

- **Roczna ocena wdrażania strategii.**

Zespół wdrażający strategię winien się zbierać przynajmniej raz w roku i ocenić poziom wdrażania poszczególnych celów i kierunków działań. Zespół swoją ocenę powinien przekazać wójtowi i radzie, sugerując przyjęcie proponowanych rozwiązań, np. programów celowych.

3.3.2. WSKAŹNIKI STOPNIA EFEKTYWNOŚCI REALIZACJI STRATEGII

W obszarze polityki społecznej dysponujemy stosunkowo szeroką gamą wskaźników społecznych, za pomocą których możemy skutecznie oceniać poziom wdrażanych w wybranym sektorze zmian. Zespół wdrażający strategię będzie mógł korzystać z szerokiego wachlarza wskaźników odzwierciedlających ważne wartości zakładane do osiągnięcia i ukierunkowujące proces rozwoju.

- W obszarze dotyczącym ludności:
 - przyrost naturalny na 1.000 osób,

- saldo migracji na 1.000 osób.
- W obszarze dotyczącym rynku pracy:
 - udział zarejestrowanych bezrobotnych w ogólnej liczbie czynnych zawodowo,
 - udział bezrobotnych do 30. roku życia w ogólnej liczbie bezrobotnych,
 - liczba poszukujących pracy na jedno wolne miejsce pracy.
- W obszarze dotyczącym dochodów i wydatków ludności:
 - dochody do dyspozycji gospodarstw domowych,
 - dochody na 1 osobę w podstawowych typach gospodarstw domowych,
 - odsetek osób żyjących w ubóstwie,
 - głębokość ubóstwa,
 - udział gospodarstw domowych oceniających swoją sytuację jako złą lub bardzo złą.
- W obszarze dotyczącym oświaty i wykształcenia:
 - liczba ludności z wykształceniem wyższym na 1.000 osób w wieku 25 lat i więcej,
 - liczba ludności z wykształceniem co najmniej średnim na 1.000 osób w wieku 20 lat i więcej.

Dodajmy, że istnieją również wskaźniki – instrumenty polityki społecznej, za pomocą których cele mogą być osiągnięte lub które mogą wspomagać procesy osiągania celów. Są to m.in. procentowe udziały:

- osób dotkniętych problemami alkoholowymi korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- osób dotkniętych problemami alkoholowymi należących do klubów AA itp. w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- młodzieży wyedukowanej w zakresie zagrożeń alkoholowych w ogóle młodzieży,
- młodzieży wyedukowanej w zakresie zagrożeń związanych z narkotykami w ogóle młodzieży,
- osób dotkniętych problemami narkomanii korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- osób dotkniętych problemami ubóstwa korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,

- osób dotkniętych problemami dotyczącymi niepełnosprawności korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami.

Powyższe wskaźniki są w większości dostępne w zbiorach statystyki publicznej oraz w zasobach informacyjnych instytucji zajmujących się pomocą społeczną. Część danych może być zbierana okresowo poprzez badania ankietowe wśród mieszkańców gminy oraz w kluczowych dla rozwiązywania problemów społecznych instytucjach.

Ostateczny kształt systemu monitoringu powinien zostać skorelowany z projektami, które będą realizowane w ramach strategii. Najpowszechniej wskaźniki lokalnej efektywności osiągniętych celów są pogrupowane wokół najważniejszych obszarów realizacyjnych strategii i odnoszą się do poszczególnych zagadnień. Podstawowymi wskaźnikami, jakie mogą być przyjęte dla pomiaru efektywności wdrażania strategii, są wskaźniki ekonomiczne i społeczne.

- **Ekonomiczne:** stopień poniesionych nakładów, koszty jednostkowe uzyskania efektu, ilość środków finansowych przeznaczonych na realizację danego projektu.
- **Społeczne:** liczba programów i projektów socjalnych zrealizowanych w odniesieniu do poszczególnych celów strategicznych, liczba uczestników szkoleń i warsztatów, ocena wartości merytorycznej realizowanych projektów, inicjatywy społeczne w obszarze aktywizacji i integracji społecznej, liczba osób usamodzielnionych.

3.3.3. CECHY PROGRAMÓW I PROJEKTÓW

Strategia integracji i rozwiązywania problemów społecznych będzie skuteczna, o ile przedstawiciele samorządu lokalnego znajdą zasoby umożliwiające budowę i realizację programów celowych zgodnych z przyjętymi kierunkami działań. Programy można realizować w okresach rocznych, dłuższych lub krótszych, w zależności od charakteru danego projektu. Przy budowie projektów znaczenie będą miały środki, które Rada Gminy rocznie będzie przeznaczała na ten cel. Projekty winny być realizowane w ramach:

- własnych zasobów samorządu (np. projekty GOPS-u),
- poprzez organizacje pozarządowe,
- poprzez inne instytucje zewnętrzne.

Projekty i programy mogą być przyjmowane przez Radę Gminy stosownymi uchwałami, które winny przybierać formułę załączników do niniejszej strategii. Projekty i programy realizowane w ramach strategii powinny być zgodne z przyjętymi kierunkami działań. Ponadto powinny je cechować: efektywność, skuteczność i celowość.

- **Efektywność** – jest to jedna z najbardziej pożądanых cech polityki społecznej i jednocześnie kryterium jej oceny. Stosowana jest w polityce społecznej w znaczeniach nadawanych jej przez ekonomię, prakseologię i socjologię. Jest to relacja między osiągniętymi bądź planowanymi celami (korzyściami) danego działania a ponoszonymi lub planowanymi nakładami. Można tego dokonać dwoma sposobami: osiągając maksymalny stopień realizacji celu przy danym nakładzie zasobów (zwiększenie wydajności) lub używając minimalnego nakładu środków, by w jak największym stopniu zbliżyć się do realizacji celu (oszczędzanie zasobów). Efektywne programy, realizowane w ramach strategii, rozwiązują jedną kwestię społeczną, nie przyczyniając się do powstania nowych. Służą zachowaniu równowagi między interesami różnych grup społecznych oraz podnoszą poziom zaspokajania potrzeb społeczeństwa, oszczędnie i wydajnie dysponując posiadanymi środkami.
- **Skuteczność** – jest to zgodność między stanem rzeczy, określanym jako skutek danego działania, a zakładanym celem. Skuteczność jest stopniowalna: za skuteczne uznaje się nie tylko działania, których skutki są tożsame z celem, ale i te, które zbliżają do jego osiągnięcia. Skuteczność jest oceną, dla której punktem odniesienia jest wzorzec stanu docelowego. Ten stan docelowy w polityce społecznej może być postrzegany bardziej konkretnie – jako pożądane i zaplanowane zmiany w jakiejś dziedzinie życia społecznego (np. ograniczanie obszarów biedy).
- **Celowość** – jest to cecha oznaczająca dotarcie z danym programem do środowiska osób rzeczywiście go potrzebujących. Ocena celowości powinna się opierać na rzetelnie przeprowadzonej diagnozie problemu.

3.3.4. PROPONOWANE PROJEKTY – BANK POMYSŁÓW

Prezentowane projekty powstały w trakcie prac nad dokumentem strategicznym i przedstawimy je na zasadzie „banku pomysłów”, tzn. ich realizacja jest wskazana, ale możliwa będzie dopiero wtedy, gdy wnioskodawcy projektów pozyskają na nie środki finansowe. Należy dodać, że zaproszenie do budowania projektów przekazano organizacjom pozarządowym i instytucjom gminy działającym w obszarze polityki społecznej.

1. „Udzielanie pomocy osobom niepełnosprawnym w wychodzeniu z izolacji społecznej.”

Wnioskodawca:	Fundacja „Sprawni Inaczej” w Gdańsku – Oddział w Kościerzynie, ul. Wodna 14, 83-400 Kościerzyna.
Cel strategiczny:	Umożliwienie prowadzenia osobom niepełnosprawnym życia zbliżonego do normalnego na tyle, na ile jest to możliwe.
Grupa objęta działaniem:	Dorosłe osoby niepełnosprawne, ich rodziny oraz środowisko lokalne.

2. „Zapewnienie rodzinom wiejskim specjalistycznej pomocy w prowadzeniu wieloprofilowej rehabilitacji dzieci i młodzieży niepełnosprawnej.”

Wnioskodawca:	Fundacja „Sprawni Inaczej” w Gdańsku – Oddział w Kościerzynie, ul. Wodna 14, 83-400 Kościerzyna.
Cel strategiczny:	Umożliwienie prowadzenia przez rehabilitowane dzieci niepełnosprawne życia zbliżonego do normalnego na tyle, na ile jest to możliwe.
Grupa objęta działaniem:	Dzieci niepełnosprawne oraz ich rodziny.

3. „Bezpieczeństwo – Sport – Edukacja.”

Wnioskodawca:	Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji, ul. Gdańska 6, 83-404 Nowa Karczma.
Cel strategiczny:	Odciągnięcie dzieci i młodzieży od uzależnień (papierosy, alkohol, narkotyki itp.).
Grupa objęta działaniem:	Dzieci i młodzież pochodzące z rodzin patologicznych i narażonych na przebywanie w środowiskach przesiąkniętych patologiami społecznymi i uzależnieniami.

4. „Agresji STOP, nałogom NIE.”

Wnioskodawca:	Zespół Szkół w Nowej Karczmie, ul. Szkolna, 83-404 Nowa Karczma.
Cel strategiczny:	Aktywizowanie systemu wartości uczniów przeciw zachowaniom dysfunkcyjnym (dostarczanie pozytywnych wzorców) i uczenie alternatywnych sposobów pokonywania trudności przez młodzież – zagospodarowywanie czasu wolnego.
Grupa objęta działaniem:	Uczniowie Zespołu Szkół w Nowej Karczmie.

5. „Książka dla każdego”

Wnioskodawca:	Zespół Szkół w Grabowie, 83-403 Grabowo.
Cel strategiczny:	Zapewnienie dzieciom z rodzin dotkniętych problemami społecznymi podręczników oraz ćwiczeń do realizacji programów szkolnych.
Grupa objęta działaniem:	Dzieci oraz ich rodzice.

4. UWAGI KOŃCOWE

Zapisy zawarte w strategii będą realizowane w ramach kierunków poszczególnych działań, w zależności od posiadanych przez samorząd i pozyskanych z zewnątrz środków finansowych.

Inne dokumenty programowe w zakresie lokalnej polityki społecznej powinny być zgodne z wytyczonymi w niniejszym dokumencie celami strategicznymi i kierunkami działań. Powinny je również rozwijać i uszczegóławiać. Odnosi się to zarówno do programów przyjmowanych przez organy samorządu corocznie, jak i dokumentów wieloletnich, m.in. do:

- Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,*
- Systemu Profilaktyki i Opieki nad Dzieckiem i Rodziną,*
- Programu Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi,*
- Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,*
- Programu Przeciwdziałania Narkomanii.*

Autorzy niniejszego dokumentu pragną złożyć serdeczne podziękowania tym wszystkim, którzy przyczynili się do identyfikacji najważniejszych problemów społecznych środowiska lokalnego, oraz mają nadzieję na dalszą współpracę prowadzącą do zmiany społecznej.